DANİİL KHARMS

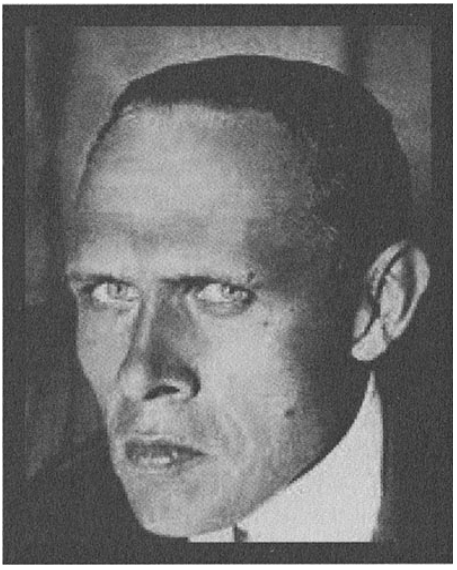
UFAK TEFEK OLAYLAR

"İşten çıkan adam eve dönerken
yolda bir dilim Polonya ekmeği almış olan bir başka adama rastlar.
Bununla ilgili bütün anlatacaklarım bu kadar."

İSTANBUL 2014

ENCORE

Daniil Kharms

Sovyet edebiyatının avangart temsilcilerinden biri olan Daniil Kharms, yeniden keşfedildiği 1980'li yıllara kadar unutulmuştu. Kharms'ın çok geç gelen ünü, deneysel "absürd" küçük hikâyeleri ve çocuklar için yazdığı hikâyelerle günümüzde giderek büyümektedir. 1905 yılında St. Petersburg'da doğdu. Sovyet-karşıtı bir yazar olduğu suçlamasıyla 1931 yılında tutuklanarak bir yıl sürgüne gönderildi. Avantgarde sanata giderek büyüyen bir düşmanlık besleyen Sovyet otoritelerine göre, ülkenin materyalist ve toplumsal değerlerini reddediyordu. Bu olaydan sonra hayatı zorlaşan Kharms, kendini daha çok çocuk edebiyatına verdi. 1941 yılında vatana ihanet suçlamasıyla yeniden tutuklandı. Leningrad hapishanesine konulan Kharms 1942'de, 37 yaşında hücresinde açlıktan öldü.

Duygu Çağı Kitapları No 2

Incidents, Daniil Kharms
Ufak Tefek Olaylar

Çeviren: Osman Çakmakçı

ISBN 978-605-9949-10-1

Birinci Baskı, İstanbul: Kasım 2014

Kapak Tasarımı: Onur Atay

Ufak Tefek Olaylar © Encore
Bu kitabın tüm hakları Encore Yayınları'na aittir.

Encore Yayınları
Tekrar Yayıncılık Bilişim ve Tic. Ltd. Şti.
Şehit Muhtar Mah. Zambak Sk. No:13/3
34435 Beyoğlu İstanbul
iletisim@encorekitap.com
www.encorekitap.com

Baskı: Pasifik Ofset Ltd. Şti.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No:3/1
Baha İş Merkezi 34310 Haramidere İstanbul
Tel :0212 412 17 77
Sertifika No:12027

DANİİL KHARMS

UFAK TEFEK OLAYLAR

Çeviren: Osman Çakmakçı

[DUYGU ÇAĞI KİTAPLARI NO 2]
İSTANBUL 2014

ENCORE

Mavi Defter No. 10
(ya da "Kızıl Saçlı Adam")

Ne gözleri ne de kulakları olan kızıl saçlı bir adam vardı. Ne de hiç saçı olduğundan ona kuramsal olarak kızıl saçlı adam deniyordu.

Konuşamıyordu, ağzı yoktu çünkü. Burnu da yoktu.

Kolları ya da bacakları bile yoktu. Midesi yoktu, sırtı yoktu, omurgası yoktu, iç organları falan da yoktu. Hiçbir şeyi yoktu! Bu yüzden kimin hakkında konuştuğumuzu bile bilmiyoruz.

En iyisi onun hakkında daha fazla konuşmamak.

(1937)

Olaylar

Bir gün Orlov kendisini bezelye lapasıyla tıka basa doldurdu ve öldü. Bunu fark eden Kirilov da öldü. Spiridonov Allah'ın işi bu ya durup dururken öldü. Spiridonov'un karısı büfenin üstünden düşüp öldü. Spiridonov'un çocukları havuzda boğuldu. Spiridonov'un büyükannesi kafayı çekip yollara düştü. Mihailoviç saçlarını taramayı bırakınca uyuza yakalandı. Kruglov elinde kamçı tutan bir kadın resmi çizince kafayı yedi. Perekrestov'a tel ile dört yüz ruble gönderdiler; öyle bir havalara girdi ki yaka paça işten attılar. Hepsi de iyi insanlar ama yere sağlam basmasını hiç bilmiyorlar.

(1933)

Çivi Gibi Yere Çakılan Kadın

Acayip meraklı bir yaşlı kadın pencereden aşağı düştü, çivi gibi yere çakılıp parçalara ayrıldı.

Başka bir yaşlı kadın pencereden sarkıp ilkinin kalıntılarına bakmaya başladı, ama o da, acayip meraklı olduğundan, çivi gibi yere çakılıp parçalara ayrıldı.

Daha sonra bir başka yaşlı kadın pencereden yere çakıldı, sonra bir başkası, derken bir başkası.

Artık altıncı yaşlı kadın pencereden yere çivi gibi çakılırken onları seyretmekten bana gına gelince, kör bir adama örme şal verildiği söylenen Maltsevski'nin dükkânında aldım soluğu.

Bir Sone

Hiç beklenmedik bir şey geldi başıma: Birdenbire hangisinin, 7'nin mi 8'in mi daha önce geldiğini unuttum. Komşulara gidip bu konu hakkında ne düşündüklerini sordum. Onların da nasıl sayacaklarını hatırlayamadıklarını fark ettiklerinde hem onların hem de benim nasıl hayrete düştüğümüzü bir hayal edin: 1, 2, 3, 4, 5 ve 6'yı hatırlıyorlardı ama daha sonra neyin geldiğini unutmuşlardı.

Hep birlikte mallarına fahiş fiyat koyan dükkâna, Znamenskaya caddesi ile Basseynaya caddesinin köşesindeki Gastronom'a gittik. Kasiyer hüzünlü hüzünlü gülümsedi, ağzından ufak bir tokmak çıkardı, burnunu hafifçe çekerek dedi ki: Sanırım her ne zaman yediden sonra sekiz gelirse sekizden sonra yedi gelir.

Kasiyere teşekkür edip neşe içinde dükkândan çıktık. Ama sonra, kasiyerin söylediklerini düşündükçe, moralimiz yine bozuldu, çünkü sözlerinin hiçbir anlamı yokmuş gibi geliyordu bize.

Şimdi ne yapacaktık? Yazlık bahçeye gidip oradaki ağaçları saymaya başladık. Ama 6'ya varır varmaz yeniden tartışmaya başladık: kimilerine göre önce 8 geliyordu, kimilerine göre de 7.

Yıllarca tartışabilirdik, ama şansa bakın ki banktan bir çocuk yere düşüp çene kemiklerini kırdı. Bu bizim dikkatimizi dağıttı.

Sonra da evlere dağıldık. (1935)

Petrov ile Kamarov

Petrov: Hey, Kamarov, eski dostum!
Hadi şu tatarcıklardan birkaçını yakalayalım!
Kamarov: Hayır, şimdi buna hazır değilim;
En iyisi birkaç kedi yakalayalım!

Optik Yanılsama

Semyon Semyonoviç gözlüğünü takınca çam ağacına bakıyor ve çam ağacında oturan bir köylünün ona yumruğunu salladığını görüyor.

Semyon Semyonoviç gözlüğünü çıkarınca çam ağacına bakıyor ve çam ağacında hiç kimsenin oturmadığını görüyor.

Semyon Semyonoviç gözlüğünü takınca çam ağacına bakıyor ve yine çam ağacında oturan bir köylünün ona yumruğunu salladığını görüyor.

Semyon Semyonoviç gözlüğünü çıkarınca yine çam ağacında hiç kimsenin oturmadığını görüyor.

Semyon Semyonoviç bir kez daha gözlüğünü takınca çam ağacına bakıyor ve bir kez daha çam ağacında oturan bir köylünün ona yumruğunu salladığını görüyor.

Bu olaya inanmak istemeyen Semyon Semyonoviç bunun optik bir yanılsama olduğunu düşünüyor.

(1934)

GOGOL sahnenin kenarından yere düşüp sessizce uzanır. Sahnede beliren PUŞKİN, GOGOL'e takılıp yere düşer.

PUŞKİN: Hay kör şeytan! Anlaşılan Gogol'e takıldım!

GOGOL (*Doğrularak*): Ne iğrenç bir nefret bu! İnsan bir dakika bile dinlenemiyor. (*Adım atar, ayağı PUŞKİN'e takılır ve düşer*) Anlaşılan Puşkin'e takıldım!

PUŞKİN (*Doğrularak*): Bir dakika bile rahat yüzü yok! (*Adım atar, ayağı GOGOL'e takılır ve düşer*) Anlaşılan gene Gogol'e takıldım!

GOGOL (*Doğrularak*): Her şeyde bir engel çıkıyor! (*Adım atar, ayağı PUŞKİN'e takılır ve düşer*) Ne iğrenç bir nefret bu! Gene Puşkin'e takıldım!

PUŞKİN (*Doğrularak*): Holiganizm! Tam anlamıyla holiganizm bu! (*Adım atar, ayağı GOGOL'e takılır ve düşer*) Hay kör şeytan! Gene Gogol'e takıldım!

GOGOL (*Doğrularak*): Alay mı geçiyorlar benle! (*Adım atar, ayağı PUŞKİN'e takılır ve düşer*) Gene Puşkin'e takıldım!

PUŞKİN (*Doğrularak*): Hay kör şeytan! Hay kör şeytan! (*Adım atar, ayağı GOGOL'e takılır ve düşer*) Gene Gogol!

GOGOL (*Doğrularak*): Ne iğrenç bir şey! (*Adım atar, ayağı PUŞKİN'e takılır ve düşer*) Gene Puşkin!

PUŞKİN (*Doğrularak*): Hay kör şeytan (*Adım atar, ayağı*

GOGOL'e takılır ve düşer) Gene Gogol!

GOGOL (*Doğrularak*) Ne iğrenç bir şey! (*Adım atar, ayağı PUŞKİN'e takılır ve düşer*) Gene Puşkin!

(*Perde*)

(1934)

Marangoz Kuşakov

Bir zamanlar bir marangoz vardı. İsmi Kuşakov'du.

Bir gün evinden çıkıp tutkal almak için dükkâna gitti. Buzlar yeni çözüldüğü için yerler kaygandı.

Birkaç adım atan marangoz kaydı, yere düşüp alnını yardı. Ah! dedi marangoz, ayağa kalkıp eczacıya gitti, bir yara bandı alıp alnına yapıştırdı.

Ama sokağa çıktığında yeniden ayağı kaydı, yere düşüp burnunu kırdı. Ah! dedi marangoz, ayağa kalkıp eczacıya gitti, bir yara bandı alıp burnuna yapıştırdı.

Sonra yeniden sokağa çıktı, yeniden ayağı kaydı, yere düşüp yanağını yardı. Bir kez daha eczacıya gitti ve yanağına bir yara bandı yapıştırdı.

Bak ne diyeceğim, dedi eczacı marangoza, anlaşılan sık sık yere düşüp bir yerini yaralıyorsun, almışken birkaç yara bandı birden al.

Hayır, dedi marangoz, bir daha düşmeyeceğim!

Ama sokağa çıktığında yeniden ayağı kaydı, yere düşüp çenesini yardı. Kahretsin bu buzları! diye haykırdı marangoz ve yeniden eczacıya koşturdu.

İşte yine geldin, gördün mü? dedi eczacı. Bir kez daha düştün.

Hiç de! diye bağırdı marangoz. Bir kelime daha dinleyemem! Bana bir yara bandı ver, hadi acele et!

Eczacı yara bandını uzattı; marangoz bandı çenesine yapıştırıp eve seğirtti.

Ama kapıda onu tanıyamadılar ve eve almadılar.

Ben marangoz Kuşakov'um! diye bağırdı marangoz.

Çek arabanı! dedikten sonra hem kilitleyip hem de sıkı sıkı zincirlediler kapıyı.

Marangoz Kuşakov bir an merdivenlerde durup yere tükürdükten sonra yürüyüp gitti.

Sandık

İnce boyunlu bir adam bir sandığa girdi, kapağını üstüne kapattı ve nefesi kesilerek soluk almaya başladı.

Böylece, dedi nefes nefese soluk alan ince boyunlu adam, bu sandığın içinde nefes alabiliyorum çünkü ince bir boynum var. Sandığın kapağı kapalı ve içeri hiç hava girmiyor. Zorla nefes alacağım, ama yine de sandığın kapağını açmayacağım. Yavaş yavaş öleceğim. Yaşam ile ölümün mücadelesine tanık olacağım. Yapılacak olan savaş eşit şanslar altında gayri tabii bir savaş olacak, çünkü doğal koşullar altında zaferi ölüm kazanır ve ölüme yazgılı olan yaşam son ana kadar nafile bir umuda tutunarak düşmanla çaresizlik içinde mücadele eder yalnız. Ama *şimdi* girişilecek olan mücadelede, zaferden haberdar olacak: bunu başarabilmek için yaşamın sandığın kapağını açması için ellerimi zorlaması gerekecek. Kimin kazanacağını göreceğiz! Ama korkunç bir naftalin kokusu var. Eğer olur da yaşam zafer kazanırsa sandıktaki bütün eşyaları makhorka'layacağım*. İşte başladı: Artık nefes alamıyorum. Sonum geldi, bu açık. Şimdi hiçbir şey beni kurtaramaz! Kafamda ulvi düşünceler de yok. Boğuluyorum.

Hey! Bu da ne öyleyse? Bir şey oldu ama ne olduğunu çıkaramıyorum. Bir şey gördüm ya da bir ses duydum...

Hey! Gene bir şey oldu. Tanrım! Nefes alacak bir şey kal-

madı. Anlaşılan ölüyorum...

Peki şimdi bu da ne? Neden şarkı söylüyorum? Boğazım acıyor... Ama ya sandık nerede? Neden odadaki her şeyi görebiliyorum? Yerde yatıyorum sanki. Ama sandık nerede?

İnce boyunlu adam yerden kalkıp etrafına bakındı. Sandık ortalarda görünmüyordu. Sandalyelerle yatağın üzerinde sandıktan çıkarılmış eşyalar vardı, ama sandık görünmüyordu.

İnce boyunlu adam dedi ki: Demek ki, yaşam benim anlamadığım bir şekilde ölüme karşı zafer kazandı.

Makhorka: Ucuz tütün

Petrakov'un Başına Gelen Olay

Bir fırsatını bulunca Petrakov yatıp uyumak istedi ama yatarken yatağı ıskaladı. Yere öyle sert çarptı ki çarptığı yerden ayağa kalkamadı. Bunun üzerine Petrakov insanüstü bir çaba göstererek dört ayağı üzerinde doğruldu. Ama gücü tükendi ve yine midesinin üzerine yere düşerek olduğu yerde kaldı.

Petrakov dört saat boyunca yerde yattı. Başlarda sadece yatıyordu ama sonra uyuyakaldı.

Uyku Petrakov'un gücünü tazeledi. Tamamen güçlenmiş bir şekilde uyandı, ayağa kalktı, odada bir aşağı bir yukarı dolandı ve dikkatle yatağa uzandı. Pekâlâ, diye düşündü, şimdi artık uyuyabilirim. Ama uykusu yoktu. Petrakov bir o yana bir bu yana dönüp durdu, ama uyuması mümkün değildi.

İşte bu da böyle bir hikâye.

Alekseyeviç, Andrey Karloviç'i tuttuğu gibi suratına bir yumruk yapıştırdı, sonra da bıraktı.

Öfkeden sapsarı kesilen Andrey Karloviç, Aleksey Alekseyeviç'in üstüne atlayıp dişlerine vurdu.

Böylesine şiddetli bir saldırı beklemeyen Aleksey Alekseyeviç yere yığıldı, Andrey Karloviç bacaklarını iki yana açarak üstüne oturdu, takma dişlerini ağzından çekip çıkardı ve Aleksey Alekseyeviç'e elinde tuttuğu dişlerle öyle bir vurdu ki, Aleksey Alekseyeviç'in yüzü darmaduman oldu, burun delikleri yarıldı. Ayağa kalkan Aleksey Alekseyeviç, elleriyle yüzünü tutarak topukladı.

Oysa bu sırada Andrey Karloviç takma dişleri parmaklarıyla bir güzel temizledi, şık bir hareketle ağzına yerleştirdi ve takma dişleri taktığından müthiş memnun etrafına göz gezdirmeye başladı ve Aleksey Alekseyeviç'i ortalıkta görmediği için onu aramaya başladı.

(1936)

Uyuyakalan Kalugin rüyasında çalıların arasında oturduğunu ve yanından bir polisin geçtiğini gördü.

Kalugin uyandı, ağzını kaşıdı, uyumaya devam etti ve bu sefer rüyasında çalılıkların yanından yürüdüğünü ve çalılıklara saklanan bir polisin orada oturduğunu gördü.

Kalugin uyandı, ağzından akan salyalar yastığı ıslatmasın diye başının altına bir gazete koydu ve yeniden uykuya daldı. Rüyasında çalılıkların arasından yürüdüğünü, bir polisin de çalılıkların içinde oturduğunu gördü.

Tam bu sırada Kalugin uyandı ve daha fazla uyumamaya karar verdi, ama anında uyuyakaldı ve rüyasında bir polisin tam arkasında oturduğunu ve bazı çalılıkların, yürüyerek yanlarından geçtiğini gördü.

Bir çığlık koparan Kalugin yatağında sarsıldı ama uyanmadı.

Kalugin tam dört gün dört gece uyudu; beşinci gün öyle zayıflamış, bir deri bir kemik kalmış olarak uyandı ki, çizmeleri ayağından çıkmasın diye iple bacağına bağlamak zorunda kaldı. Her zaman buğday ekmeği aldığı fırında onu tanımayınca çavdar ekmeği tutuşturdular eline.

O sırada evleri dolaşmakta olan sağlık memurları Kalugin'i görünce onun sağlıksız olduğu ve hiçbir işe yaramayacağı kararına vardılar ve kapıcılara çöple birlikte Kalugin'i

de sokağa atma talimatı verdiler.

Kalugin ikiye katlanıp bir çöp gibi dışarı atıldı.

(1939)

MATEMATİKÇİ (*Başından bir bilye çıkararak*):
Başımdan bir bilye çıkardım.
Başımdan bir bilye çıkardım
Başımdan bir bilye çıkardım.
Başımdan bir bilye çıkardım
ANDREY SEMYONOVİÇ:
Yerine geri koy.
Yerine geri koy.
Yerine geri koy.
Yerine geri koy.
MATEMATİKÇİ:
Hayır, koymayacağım!
Hayır, koymayacağım!
Hayır, koymayacağım!
Hayır, koymayacağım!
ANDREY SEMYONOVİÇ:
Eh, koyma o zaman.
Eh, koyma o zaman.
Eh, koyma o zaman.
MATEMATİKÇİ:
Peki, koymayayım!
Peki, koymayayım!
Peki, koymayayım!

ANDREY SEMYONOVİÇ:

Tamam, o zaman.

Tamam, o zaman.

Tamam, o zaman.

MATEMATİKÇİ:

Öyleyse, ben kazandım!

Öyleyse, ben kazandım!

Öyleyse, ben kazandım!

ANDREY SEMYONOVİÇ:

Pekâlâ sen kazandın, ama şimdi sakin ol!

MATEMATİKÇİ:

Hayır, olmayacağım!

Hayır, olmayacağım!

Hayır, olmayacağım!

ANDREY SEMYONOVİÇ:

Matematikçi olabilirsin, ama inan bana pek de akıllı değilsin.

MATEMATİKÇİ:

Hayır, akıllıyım, çok da şey biliyorum!

Hayır, akıllıyım, çok da şey biliyorum!

Hayır, akıllıyım, çok da şey biliyorum!

ANDREY SEMYONOVİÇ:

Çok şey, evet, ama hepsi ıvır zıvır.

MATEMATİKÇİ:

Hayır, değil!

Hayır, değil!

Hayır, değil!

ANDREY SEMYONOVİÇ:

Bıktım seninle tartışmaktan!

MATEMATİKÇİ:

Ben bıkmadım!

Ben bıkmadım!

Ben bıkmadım!

ANDREY SEMYONOVİÇ sıkıntıyla elini sallayıp uzaklaşır. Bir dakika olduğu yerde dikilen MATEMATİKÇİ, ANDREY SEMYONOVİÇ'in ardından yürür.

(*Perde*)

(1933)

Bekçiyi Şaşkına Çeviren Genç Adam

Bir bak şuna! dedi bekçi, bir sineği inceleyerek. Tutkal sürsem, bu onun sonu olur. Ne komik! Yalnızca bir parça tutkal!

Hey sen, ayakkabı cini! diyen sarı eldivenli genç bir adam bekçiyi selamladı.

Bekçi anında kendisine seslenildiğini anladı ama sineğe bakmaya devam etti.

Sana söylüyorum, anlamadın mı? diye bağırdı genç adam yeniden. Seni ayı!

Bekçi parmağıyla sineği ezdi ve başını genç adama doğru çevirmeden dedi ki:

Kime bağırıp çağırdığı zannediyorsun sen, seni arsız kulampara? Seni duyabiliyorum. Öyle bağırıp çağırmana gerek yok!

Genç adam eldivenleriyle pantolonunu fırçaladı ve zarif bir sesle sordu: Söyle bana, eski dostum, buradan cennete nasıl gidebilirim?

Genç adamı süzen bekçi bir gözünü kıstı, sonra diğer gözünü kıstı, sonra sakalını sıvazladı, genç adamı tepeden tırnağa süzdü ve dedi ki: Burada oyalanmana gerek yok, hadi yürü işine.

Bağışlayın beni ama, dedi genç adam, bu benim için çok acil bir mesele. Orada bana ayrılmış bir oda bile var.

Pekâlâ, dedi bekçi, biletini göster bana.

Yanımda bilet yok; içeri alınacağımı söylediler, dedi genç adam bekçinin gözlerinin içine bakarak.

Şu işe bak! dedi bekçi.

Yani, ne demek bu? dedi genç adam. Geçmeme izin veriyor musun?

Tamam, tamam, dedi bekçi. Geç o zaman.

Nasıl varacağım oraya? Nerede? diye sordu genç adam. Görüyorsun ya, yolu bilmiyorum.

Nereye gideceksin? diye sordu bekçi, kaşlarını çatarak.

Genç adam avucunun içiyle yüzünü kapatarak usulca dedi ki: Cennete!

Bekçi öne doğru eğildi, daha dik durabilmek için ayağını sağa attı, dikkatle genç adama bakıp sert bir sesle sordu:

Ne yapıyorsun sen? Aptal budalayı mı oynuyorsun?

Genç adam gülümseyip sarı eldivenli elini kaldırdı, başının üstünde sallayıp aniden ortadan kayboldu.

Bekçi havayı kokladı. Havada yanmış tüy kokusu vardı.

Şu işe bak! dedi bekçi; yeleğinin fermuarını açtı, karnını kaşıdı, genç adamın durduğu yere bir tükürük fırlattı ve yavaşça kulübesine döndü.

(1936)

Yeni Bir Düşüncenin Henüz Ona Hazır Olmayan Bir İnsanı Nasıl Rahatsız Ettiğine Dair Dört Örnek

1.

YAZAR: Ben bir yazarım.

OKUYUCU: Bence sen bir pisliksin!

Bu yeni düşünce karşısında afallayan YAZAR birkaç dakika olduğu yerde dikilir ve yere düşüp ölür. Dışarıya taşırlar onu.

2.

RESSAM: Ben bir ressamım.

İŞÇİ: Bence sen bir pisliksin!

Kâğıt gibi sararan RESSAM ince bir kamış gibi eğilir ve ansızın nefesi tükenir. Dışarıya taşırlar onu.

3.

BESTECİ: Ben bir besteciyim.

VANYA RUBLİYOV: Bence sen...!

Nefesi kesilen BESTECİ arka üstü yere devrilir. Ansızın dışarıya taşırlar onu.

4.

KİMYACI: Ben bir kimyacıyım.

FİZİKÇİ: Bence sen...!

Tek bir kelime daha edemeyen KİMYACI yere yığılır.

**Bu hikâye komünist rejimin sanat ve bilime karşı yürüttüğü "proleter" politikadan ilham almıştır.*

Yitikler

Andrey Andreyeviç Miyasov dükkândan bir lamba fitili alıp eve götürdü.

Yolda, Andrey Andreyeviç fitili kaybedince bir dükkâna girip 150 gram Poltava sosisi aldı. Sonra Andrey Andreyeviç bir sütçüye girip bir şişe kaymak aldı, sonra bir ahırda bir küçük maşrapa kvas içip gazete kuyruğuna girdi. Kuyruk epey uzundu ve Andrey Andreyeviç kuyrukta en az yirmi dakika bekledi ama tam sıra ona gelmişti ki gazete bitti.

Andrey Andreyeviç eve döndü, ama yolda kaymak şişesini kaybedince bir fırına damlayıp bir Fransız somunu aldı, ama Poltava sosisini kaybetti.

Daha sonra Andrey Andreyeviç dosdoğru eve gitti, ama yolda düşüp Fransız somununu kaybetti ve kelebek gözlüğünü kırdı.

Andrey Andreyeviç eve pek berbat bir halde vardı ve dosdoğru yatmaya gitti, ama uzun zaman uyuyamadı, uyumayı başarınca da rüya gördü: Rüyasında diş fırçasını kaybetmişti ve bir tür şamdanla dişlerini temizliyordu.

Makarov ile Petersen
(altbaşlığı "No. 3")

MAKAROV: Burada, bu kitapta, arzularımıza ve onların doyurulmasına yönelik her şey yazıyor. Bu kitabı okuyunca arzularımızın ne kadar boş şeyler olduğunu anlayacaksın. Aynı zamanda başkalarının arzularını doyurmanın ne kadar kolay olduğunu, ama kendi arzularımızı doyurmanın ne kadar zor olduğunu fark edeceksin.

PETERSEN: Bu sözleri hiç de vakarla söylemedin. Bir Yerli şefi de böyle konuşur.

MAKAROV: Bu öyle bir kitap ki hakkında yüksek perdeden konuşmak gerekir. Bu kitabı düşündüğümde şapkamı çıkarıyorum.

PETERSEN: Peki ona dokunmadan önce ellerini yıkıyor musun?

MAKAROV: Evet, ellerin de yıkanması gerek.

PETERSEN: İşi garantiye almak için ayaklarını da yıkaman gerek.

MAKAROV: Bu kabalık olur.

PETERSEN: Peki nedir bu kitap?

MAKAROV: Bu kitabın ismi gizli...

PETERSEN: Yaa-aaa-aa!

MAKAROV: *Malghil* diyorlar.

PETERSEN ortadan kaybolur.

MAKAROV: Yüce Tanrım! Bu da ne demek! Petersen!

PETERSEN'İN SESİ: Ne oldu? Makarov! Neredesin?

MAKAROV: Sen neredesin? Seni göremiyorum.

PETERSEN'İN SESİ: Ya sen neredesin? Ben de seni göremiyorum. Bu küreler de ne?

MAKAROV: Ne yapsak acaba? Petersen, beni duyabiliyor musun?

PETERSEN'İN SESİ: Seni duyabiliyorum! Ama neler oluyor? Bu küreler de ne?

MAKAROV: Kıpırdayabiliyor musun?

PETERSEN'İN SESİ: Makarov! Küreleri görebiliyor musun?

MAKAROV: Hangi küreleri?

PETERSEN'İN SESİ: Bırak gideyim!.. Bırak gideyim!.. Makarov!

Sessizlik. MAKAROV dehşet içinde dikilir, sonra kitabı alıp açar.

MAKAROV: (*okur*)... "İnsan yavaş yavaş biçimini kaybeder ve bir küreye dönüşür. Ve bir kere küreye dönüştü mü de bütün arzularını yitirir."

(*Perde*)

(1934)

Bir Linç

Petrov atına binip kalabalığa seslenerek şimdi halka açık parkın bulunduğu yere bir Amerikan gökdeleni yapılırsa neler olacağı üzerine bir konuşma yapar. Petrov'u dinleyen kalabalık belli ki onunla aynı görüştedir. Petrov defterine bir şeyler yazar. Kalabalığın içinden orta boylu bir adam Petrov'a defterine ne yazdığını sorar. Petrov bunun yalnızca kendisini ilgilendirdiği cevabını verir. Orta boylu adam üsteler. Laf kalabalıkta yayılır ve ortaya bir didişme çıkar. Kalabalık orta boylu adamdan yana çıkar ve saklanmak isteyen Petrov atına binip köşede kaybolur. Kurbanını elinden kaçıran kalabalık tahrik olur ve orta boylu adamın kafasını tutup koparır. Kopuk kafa asfaltta yuvarlanır ve açık bir hendeğe düşer. Kendini tatmin eden kalabalık dağılır.

Bir Rastlantı

İşten çıkan adam eve dönerken yolda bir dilim Polonya ekmeği almış olan bir başka adama rastlar.

Bununla ilgili bütün anlatacaklarım bu kadar.

Bir şeyler söylemek isteyen PETRAKOV-GORBUNOV sahneye gelir ama hıçkırıklara boğulduğu için konuşamaz. Çıkar. PRİTKİN girer.

PRİTKİN: Saygıdeğer Petrakov-Gorbunov diyecek... (*Vazgeçip sahneyi terk eder.*)

MAKAROV girer.

MAKAROV: Yegor... (*Makarov vazgeçer ve koşarak çıkar.*)

SERPUKOV girer.

SERPUKOV: Yani şöyle şöyle... (*Vazgeçer ve koşarak çıkar.*)

KUROVA girer.

KUROVA: Diyecektim ki... (*Vazgeçer ve koşarak çıkar.*)

KÜÇÜK KIZ girer.

KÜÇÜK KIZ: Babam size tiyatronun kapandığını söylememi istedi. Hepimiz hastayız!

(*Perde*)

Tak Tak

Mevsimlerden yaz. Bir yazı masası. Sağda bir kapı. Duvarda bir resim asılı.

At resmi, atın dişlerinin arasında bir alçı taşı var. OLGA PETROVNA tahta kesiyor. Her darbesinde Olga Petrovna'nın kelebek gözlükleri burnunda hopluyor. YEVKODİM OSİPOVİÇ sigara içerek koltukta oturuyor.

OLGA PETROVNA: (*Baltayla kütüğe vuruyor ama kesmekte pek başarılı değil*)

YEVKODİM OSİPOVİÇ: Tak tak!

OLGA PETROVNA: (*Kelebek gözlüğünü burnuna oturtarak kütüğe bir darbe indiriyor*)

YEVKODİM OSİPOVİÇ: Tak tak!

OLGA PETROVNA: (*Kelebek gözlüğünü burnuna oturtarak kütüğe bir darbe indiriyor*)

YEVKODİM OSİPOVİÇ: Tak tak!

OLGA PETROVNA: (*Kelebek gözlüğünü burnuna oturtarak kütüğe bir darbe indiriyor*)

YEVKODİM OSİPOVİÇ: Tak tak!

OLGA PETROVNA: (*Kelebek gözlüğünü burnuna oturtarak*) Yevkodim Osipoviç! Yalvarırım, lütfen "tak tak" deyip durmayın.

YEVKODİM OSİPOVİÇ: Pekâlâ, pekâlâ.

OLGA PETROVNA: (*Baltayı kütüğe indirir*)

YEVKODİM OSİPOVİÇ: Tak tak!

OLGA PETROVNA: (*Kelebek gözlüğünü burnuna oturtarak*) Bu rezillik. Sizin gibi yetişkin, yaşını başını almış bir adam nasıl olur da basit bir ricadan anlamaz.

YEVKODİM OSİPOVİÇ: Olga Petrovna! İşinizi huzur içinde görebilirsiniz. Bir daha sizi rahatsız etmeyeceğim.

OLGA PETROVNA: Yalvarırım size, gerçekten yalvarırım: Bırakın da en azından şu kütüğü keseyim.

YEVKODİM OSİPOVİÇ: Kesin, kesin, elbette kesebilirsiniz, kesin.

OLGA PETROVNA: (*Baltayı kütüğe indirir*)

YEVKODİM OSİPOVİÇ: Tak tak!

OLGA PETROVNA baltayı elinden bırakır, bir şey söylemek için ağzını açar ama sesi çıkmaz. YEVKODİM OSİPOVİÇ koltuğundan kalkıp OLGA PETROVNA'yı şöyle bir tepeden tırnağa süzer ve yavaşça çıkar. Ağzı açık kalan OLGA PETROVNA sahneden çıkmakta olan YEVKODİM OSİPOVİÇ'in ardı sıra bakakalır.

(*Perde yavaşça iner*)

Koratigin, Tikakeyev'i görmeye geldi ama onu bulamadı.

O sırada Tikakeyev dükkânda şeker, et ve hıyar alıyordu.

Koratigin, Tikakeyev'in kapısının önünde not bırakıp bırakmamayı düşünerek dolanırken o sırada aniden Tikakeyev'in kollarının arasında muşamba bir torba taşıyarak geldiğini gördü.

Tikakeyev'i gören Koratigin bağırdı: Bir saattir seni bekliyorum!

Bu doğru değil, dedi Tikakeyev. Evden çıkalı yalnızca yirmi beş dakika oldu.

Ben onu bilmem, dedi Koratigin. Ben bir saattir buradayım.

Yalan söyleme, dedi Tikakeyev. Yalan söylediğin için utanmalısın.

Sevgili dostum! dedi Koratigin. Ağzından çıkan laflara dikkat et biraz.

Dikkat ediyorum... dedi, ama tam o anda Tikakeyev, Koratigin'in sözünü kesip şöyle dedi:

Sen bir ahmaksın!

Bu sözler Koratigin'i öyle öfkelendirdi ki parmağını burun deliklerinden birine bastırıp diğeriyle Tikakeyev'e sümüğünü fırlattı.

Bunun üzerine Tikakeyev torbasından en büyük hıyarı

çıkarıp Koratigin'in kafasına vurdu.

Koratigin elleriyle kafasını tuttu ve düşüp öldü.

İşte bugünlerde dükkânlarda böyle büyük hıyarlar satıyorlar!

Maşkin Koşkin'i Öldürdü

Yoldaş Koşkin Yoldaş Maşkin'in çevresinde dans etti.

Yoldaş Maşkin gözleriyle Yoldaş Koşkin'i izledi.

Yoldaş Koşkin aşağılarcasına kollarını salladı ve iğrenircesine bacaklarını salladı.

Yoldaş Maşkin kaşlarını çattı.

Yoldaş Koşkin belini oynattı ve sağ ayağını yere vurdu.

Yoldaş Maşkin bir çığlık koparıp Yoldaş Koşkin'in üzerine atladı.

Yoldaş Koşkin kaçmaya çalıştı ama tökezleyip Yoldaş Maşkin'e yakalandı.

Yoldaş Maşkin Yoldaş Koşkin'in kafasına yumruk attı.

Yoldaş Koşkin bir çığlık atıp ellerinin ve dizlerinin üzerine düştü.

Yoldaş Maşkin Yoldaş Koşkin'in beline çizmesiyle bastı ve bir kere daha kafasına yumruk attı.

Yoldaş Koşkin yerde boyunun ölçüsünü aldı ve öldü.

Maşkin Koşkin'i öldürdü.

Markov çizmelerini çıkardı ve derin bir soluk alarak divana uzandı. Uykusu vardı ama gözlerini kapar kapamaz anında uykusu geçti. Markov gözlerini açıp almak için elini bir kitaba uzattı. Ama uyku yeniden bastırdı ve daha kitaba uzanamadan Markov yeniden yatıp bir kere daha gözlerini kapattı. Ama, gözlerini kapattığı an, uyku yeniden onu terk etti ve bilinci o kadar açıldı ki Markov zihninde iki bilinmeyenli denklemleri çözebilirdi.

Markov bir süre, ne yapacağını bilemeden eziyet çekti: Uyusa mıydı yoksa kalkıp kendine mi gelseydi? Sonunda, kendisinden ve odasından bıkıp usanan Markov paltosunu ve şapkasını giyip bastonunu aldı ve sokağa çıktı. Taze rüzgâr Markov'u sakinleştirdi, yeniden kendi kendisiyle barıştı ve odasına dönebilecek gibi hissetti kendini.

Odasına gidene kadar tatlı bir yorgunluk hissetti bedeninde, sanki uykusu gelmişti. Ama, divana yatıp da gözlerini kapatır kapatmaz, uyku anında buharlaşıp yok oldu.

Markov öfkeyle divandan fırlayıp, şapkasını da paltosunu da almadan, Tavriçeski Parkı'na doğru koştu.

Avcılar

Dört adam ava çıktı, ama yalnızca dördü geri döndü.

İkisi geri dönemedi.

Oknov, Kozlov, Sturuyuçkov ve Motilikov sağ salim eve döndü, ama Şirokov ve Kablukov avda kayboldu.

OKNOV bütün gün bir karış suratla ortalıkta dolandı ve hatta kimseyle tek laf etmedi. Kozlov büyük bir inatla, saçma sapan sorular sorup Oknov'u canından bezdirene kadar Oknov'un peşinde dolandı durdu.

KOZLOV: Bir sigara içer misin?

OKNOV: Hayır!

KOZLOV: Şuradakini yanına getirmemi ister misin?

OKNOV: Hayır!

KOZLOV: Belki de sana komik bir hikâye anlatmamı istersin?

OKNOV: Hayır!

KOZNOV: Pekâlâ, bir içki ister misin? Biraz çayla konyağım var.

OKNOV: Bu taşla kafanı yarmakla kalmayacağım, bacaklarını da ikiye ayıracağım.

STURUYUÇKOV VE MOTİLİKOV: Ne yapıyorsun? Ne yapıyorsun?

KOZLOV: Yerden kaldırın beni.

MOTİLİKOV: Telaşlanma, yaran iyileşecek.

KOZLOV: Peki ya Oknov nerede?

OKNOV: (*Kozlov'un bacaklarını ayırarak*) Buradayım.

KOZLOV: Ah, hay Tanrım!

STURUYUÇKOV VE MOTİLİKOV: Anlaşılan bacaklarını ikiye ayırdı!

OKNOV: Bacaklarını ayırıp şuralara bir yere fırlattım!

STURUYUÇKOV: Ama bu pek zalimce!

OKNOV: Nee-ee?

STURUYUÇKOV: ...limce...

OKNOV: Ne?

STURUYUÇKOV: Hiçç... hiçbir şey.

KOZLOV: Şimdi eve nasıl gideceğim ben?

MOTİLİKOV: Merak etme, tahta bacak takarız sana!

STURUYUÇKOV: Tek bacak üstünde durmak nasıl bir şey?

KOZLOV: Becerebiliyorum, ama çok da iyi değilim.

STURUYUÇKOV: Olsun, sana destek oluruz.

OKNOV: Bırakın da yardım edeyim ona.

STURUYUÇKOV: Hayır, olmaz. Sen en iyisi git!

OKNOV: Hayır, bırakın! ...Bırakın!.. Bırakın... Ben de bunu yapmak istiyordum.

STURUYUÇKOV VE MOTİLİKOV: Ne kadar da korkunç!

OKNOV: Ha, ha, ha.

MOTİLİKOV: Ama Kozlov nerede?

STURUYUÇKOV: Çalılıkların arasına süründü.

MOTİLİKOV: Kozlov, orada mısın?

KOZLOV: Glug-glug!

MOTİLİKOV: Bakın ne hale geldi!

STURUYUÇKOV: Ondan ne yapılabilir?

MOTİLİKOV: Pekâlâ, ondan bir şey yapamayız. Bana göre, en iyisi onu boğalım. Kozlov! Hey, Kozlov! Beni duyabiliyor musun?

KOZLOV: Ah, evet, ama zar zor.

MOTİLİKOV: Üzme kendini arkadaş, seni boğacağız. Bir dakika bekle şimdi!.. Geldik, işte geldik.

STURUYUÇKOV: İşte geldik! Şöyle dur, evet! Biraz daha yaklaş... Hah, şimdi oldu!

MOTİLİKOV: Şimdi oldu, evet!

OKNOV: Tanrı günahlarını bağışlasın!

Tarihsel Bir Olay

V. N. Petrov için

İvan İvanoviç Susanin (hayatını çara adamış ve Glinka operası tarafından yüceltilmiş olan trihsel kişilik) bir zamanlar bir Rus hanına gitti ve bir masaya oturarak kendisine bir biftek ısmarladı. Hancı bifteği ızgara yaparken İvan İvanoviç sakalını kaşıyıp her zaman yaptığı gibi düşünceye daldı.

Aradan otuz beş dakika geçti ve hancı yuvarlak düz tahta bir tabakta bifteği İvan İvanoviç'in önüne getirdi. İvan İvanoviç'in karnı açtı ve o zamanlar âdet olduğu üzere bifteği eliyle tutup yemeye başladı. Ama açlığını bastırmak için acele ederken öyle oburca bifteğe yumuldu ki ağzına kaçan sakalını dışarı çıkarmayı unuttu ve biftekle birlikte bir tutam sakalını da mideye indirdi.

Bunun sonucu pek de hoş olmadı, çünkü aradan daha on beş dakika geçmeden İvan İvanoviç'in midesine şiddetli bir sancı girdi. İvan İvanoviç masadan fırlarcasına kalkıp avluya koştu. Hancı İvan İvanoviç'e bağırmaya başladı: Hey, ne de püsküllü bir sakalın varmış senin. Ama hiçbir şeye kulak asmayan İvan İvanoviç avluya koştu.

Daha sonra hanın bir köşesinde oturmuş birasını içen boyar Kovşegub yumruğunu masaya indirip haykırdı: Bu adam da kim?

Yerlere kadar eğilen hancı boyara cevap verdi: O bizim yurtsever İvan İvanoviç Susanin'dir.

Deme ya, dedi boyar, birasını kaldırarak.

Bir parça balık ister misiniz? diye sordu hancı.

Yıkıl karşımdan! diye bağıran boyar hancıya bir kepçe fırlattı. Kepçe vınlayarak hancının başını sıyırdı, pencereden dışarıya uçtu ve İvan İvanoviç'in dişlerini kırdı. İvan İvanoviç bir eliyle yanağını tutarak yanlamasına yuvarlandı.

Tam o anda Karp sağ taraftaki ahırdan dışarı fırladı; içindeki yemek artıklarının arasında bir domuzun yattığı yalağın üzerinden atladı; bağırarak bahçe kapısına koştu. Hancı handan dışarı baktı. Ne diye bağırıyorsun? diye sordu Karp'a. Ama Karp tek kelime bile etmeden kaçıp uzaklaştı.

Avluya çıkan hancı yerde hareketsiz yatan Susanin'i fark etti. Yanına yaklaşıp yüzüne baktı. Susanin de hancıya dikti gözlerini.

Pekâlâ, tek parçasın ya? diye sordu hancı.

Evet, evet, tek parçayım, ama merak ediyorum beni başka ne marizleyecek, dedi Susanin.

Yok, dedi hancı, meraklanma. Seni neredeyse öldürecek olan boyar Kovşegub idi ama gitti artık.

Tanrı'ya şükür! dedi Susanin yerden kalkarak. Yürekli bir adamım adam olmasına ama kendimi de bir hiç uğruna harcatmak istemem. Bunun için yere yapışıp bekledim: Acaba peşinden ne gelecekti? Ayyy, yanağım şişmiş. Aman

Tanrım! Sakalımın yarısı kopmuş!

Ah, eskisi gibi, dedi hancı.

Eskisi gibi demekle ne demek istiyorsun? diye haykırdı yurtsever Susanin. Yani, bu püsküllü sakallı ortalıkta dolaştığımı mı söylüyorsun?

Evet, dedi hancı.

Kahrolasıca, diye mırıldandı İvan Susanin.

Hancı gözlerini kısıp kollarını açarak Susanin'in yanına uçtu ve kulağının yanı başında sallandı. Yurtsever Susanin çöküp bir santim bile kıpırdamadı. Sen kahrol, dedi hancı ve hana geri döndü.

Susanin birkaç saniye çevresine kulak vererek yerde yattı ama şüpheli hiçbir ses duymadı, dikkatle başını kaldırıp derin derin düşündü. Avluda, şimdi pis bir su birikintisinin içinde yuvarlanmakta olan domuzu saymazsak hiç kimse yoktu. Arada sırada dönüp dönüp arkasına bakan İvan Susanin sinsice bahçe kapısına yaklaştı. Şansa bakın ki kapı açıktı ve yurtsever İvan Susanin, yerde bir yılan gibi kıvrıla kıvrıla Yeldirin mahallesine doğru süründü.

İşte, yaşamını çara adamış ve sonradan da Glinka operası tarafından yüceltilmiş olan tarihsel bir kişiliğin yaşamından bir olay.

(1939)

Bu hikâye, savaş sırasında Polonyalı istilacılara karşı kahramanca direnen köylü İvan Susanin'i anlatan M. Glinka'nın yazdığı "Çara Adanan Bir Yaşam" adlı klasik Rus operasından yola çıkmaktadır.

Fedya Davidoviç

Fedya sinsi sinsi yağ tabağının çevresinde dolanıp durmayı sürdürdü ve sonunda, karısının ayak tırnağını kesmek için eğildiği anı kollayarak, hızla, tek harekette, yağ tabağının içindeki yağı parmağıyla alıp ağzına tıkıştırdı. Yağ tabağının üstünü kapatırken Fedya kazara kapağı tıngırdattı: karısı anında yerinde doğruldu ve boş yağ tabağını fark ederek, bir yandan makasla tabağı gösterirken bir yandan da sert bir ses tonuyla şöyle dedi: Yağ tabağında yağ yok. Nereye gitti?

Fedya'nın gözleri şaşkınlıkla parladı ve başını geriye uzatarak yağ tabağına baktı.

Yağı ağzına atmışsın, dedi karısı, makası Fedya'ya doğrultarak.

Fedya inkâr ederek başını salladı.

Ahha, dedi karısı, hiçbir şey söylemeyip başını sallıyorsun çünkü ağzın yağla dolu.

Fedya'nın gözleri şaşkınlıkla büyüdü ve sanki, Ne demek istiyorsun? Hiç de öyle bir şey yok, demek ister gibi ellerini karısına salladı.

Ama karısı dedi ki: Yalan söylüyorsun. Aç bakayım ağzını.

Mm, mm, dedi Fedya.

Ağzını aç, diye tekrarladı karısı.

Fedya parmaklarını açtı ve sanki, Ah, evet, neredeyse

unutuyordum, bir saniye içinde dönerim, demek ister gibi ağzında bir şeyler geveledi.

Dur olduğun yerde! diye gürledi karısı.

Ama adımlarını hızlandıran Fedya kapıdan dışarı süzüldü. Karısı bir ok gibi peşinden atıldı ama çıplak olduğu için kapıda durdu, çünkü o halde koridora çıkamazdı, apartmandaki diğer kiracılar koridorda olabilirlerdi.

Kaçtı, dedi karısı, divana otururken. İblis!

Fedya koridorda "Girmek Kesinlikle Yasaktır" yazılı bir kapının önüne geldi, kapıyı çalıp içeri girdi.

Fedya'nın girdiği oda dar ve uzundu, penceresine perde yerine gazete kâğıdı yapıştırılmıştı. Odanın sağ tarafında duvarın yanında pis, kırık bir kanepe vardı, pencerenin önüne ise tahta bir sandalye yerleştirilmişti. Sol taraftaki duvarda üzerinde ne olduğu anlaşılmayan bir şeylerin durduğu bir dizi raf vardı.

Odada, soluk yeşil yüzlü, uzun ve eski kahverengi bir redingot ve siyah nankin pantolon giymiş kanepede oturan adamı saymazsak başka hiçbir şey yoktu. Adamın yeni yıkanmış ayakları pantolondan dışarı fırlamıştı. Adam uyumuyordu ve gözlerini odaya giren bu davetsiz misafirin üstüne dikmişti.

Fedya eğildi, topuklarını tıklattı ve yağı ağzından çıkararak kanepeye yaslanan adama gösterdi.

Bir buçuk, dedi adam duruşunu değiştirmeden.

Bu pek fazla sayılmaz, dedi Fedya.

Oldukça iyi, dedi kiracı.

Pekâlâ, dedi Fedya ve yağı parmaklarından sıyırarak rafa koydu.

Parayı almak için yarın sabah gelebilirsin, dedi adam.

Ne demek istiyorsun! diye haykırdı Fedya. Paraya şimdi ihtiyacım var. Üstelik sadece bir buçuk ruble...

Siktir git, dedi adam kuru bir sesle ve Fedya kapıyı arkasından dikkatle kapatarak ayaklarının ucuna basa basa odadan çıktı.

(1939)

Puşkin'in Yaşamından Anekdotlar

1.

Puşkin bir şairdi ve her zaman bir şeyler yazardı. Bir keresinde Zukovski ona yazarken rastgeldi ve yüksek sesle haykırdı: İkinci sınıf bir yazar bile değilsin sen!

O zamandan bu yana Puşkin, Zukovski'den çok hoşlandı ve basitçe arkadaşlıktan yapılma Zukov diye seslendi.

2.

Bildiğimiz gibi Puşkin'in sakalı uzamazdı. Puşkin bunu kendine çok dert ederdi ve her zaman kendisininkinin aksine mükemmel bir sakal uzatan Zaharin'i kıskanırdı. "Onunki uzuyor, ama benimki uzamıyor," derdi Puşkin sık sık, parmağıyla Zaharin'i işaret ederek. Ve her seferinde de haklıydı.

3.

Bir keresinde Petruşevski saatini kırdı ve Puşkin'e haber yolladı. Puşkin eve gelince Petruşevski'nin saatine bakıp sandalyeye koydu. "Sen ne diyorsun, eski dostum Puşkin?" diye sordu Petruşevski. "Bu saat durmuş," dedi Puşkin.

4.

Puşkin, bacaklarını kırınca, tekerlekli sandalyeyle dolaş-

maya başladı. Arkadaşları onunla alay etmeyi alışkanlık haline getirdiler. Bu duruma çok bozulan Puşkin arkadaşları hakkında sövgü şiirleri yazdı. Bu şiirlere "Sövmeler" adını verdi.

5.

1829 yazını Puşkin taşrada geçirdi. Her zaman sabah erkenden kalkar, bir testi taze süt içer ve ırmağa yıkanmaya giderdi. Irmakta yıkandıktan sonra çimenlere uzanıp akşam yemeğine kadar uyurdu. Yemekten sonra Puşkin hamakta uyurdu. Pis kokan köylülere rastladı mı başını sallayıp parmaklarıyla burnunu sıkardı. Pis kokan köylüler de kasketlerini kaşıyıp, "Ne fark eder ki?" derlerdi.

6.

Puşkin taş atmaktan hoşlanırdı. Taş mı gördü, hemen taşları atmaya başlardı. Kimi zaman öyle bir havaya girerdi ki, olduğu yerde yüzü kıpkırmızı olmuş, kollarını sallar ve taş atardı. Bu gerçekten de korkunçtu!

7.

Puşkin'in dört oğlu vardı, hepsi de birbirinden aptaldı. İçlerinden birisi sandalyeye bile oturamaz, sürekli düşüp dururdu. Söylemek gerekirse, Puşkin'in kendisi de sandalyeye doğru dürüst oturamazdı. Çok komik bir manzaraydı

doğrusu: masaya otururlar, bir ucunda sandalyesinden sürekli düşen Puşkin, diğer ucunda da oğlu. İnsan hangisine bakacağını bilemezdi.

Çok Güzel Bir Yaz Sabahı
Bir Senfoni

Horoz öter ötmez Timofey odasının penceresinden çatıya atladı ve o sırada sokaktan geçmekte olan herkesi korkuttu. Köylü Hariton durup yerden bir taş aldı ve Timofey'e fırlattı. Timofey bir yerlere kayboldu. "Ne üçkâğıtçı!" diye haykırdı çoban ve Zubov seğirtip başını duvara tosladı. Şiş yanaklı köylü bir kadı, "İşte şurada!" diye haykırdı. Ama Kamarov kadına bir sol vurdu ve kadın uluyarak giriş kapısından içeri kaçtı. Yanlarından geçen Fetelyuşin kahkaha fırlattı. Kamarov ona doğru yürüyüp, "Bir tane de sana, seni et yığını!" dedi ve bir tane midesine indirdi. Fetelyuşin duvara dayanıp hıçkırmaya başladı. Romaşkin, Fetelyuşin'e isabet ettirmeye çalışarak pencereden tükürdü. Bu sırada, pek de uzak olmayan bir yerde, koca burunlu bir kadın yalakla çocuğunu dövüyordu. Ve genç, tombul bir anne güzel küçük kızının yüzünü duvara sürtüyordu. Bacağı kırık küçük bir köpek kaldırıma yayılmış yatıyordu. Küçük bir oğlan çocuğu tükürük hokkasından iğrenç bir şeyler yiyordu. Bakkalın önünde uzun bir şeker kuyruğu vardı. Kadınlar yüksek sesle küfür ediyor, çantalarıyla birbirlerini itip kakıyorlardı. Köylü Hariton, kafayı bulmuş, kadınların önünde pantolonunu indirmişti ve etrafına küfürler savuruyordu.

Çok güzel bir yaz günü böyle başlamıştı.

Seni, pis sümüklü! dedi Pakin, Rakukin'e.

Rakukin burnunu buruşturup kinle Pakin'e baktı.

Neye bakıyorsun öyle? Daha görmedin mi? diye sordu Pakin.

Rakukin dudaklarını ısırdı ve döner koltuğunda içerlemiş bir şekilde öte tarafa bakmaya başladı. Pakin davul çalar gibi parmaklarıyla dizine vurdu ve dedi ki:

Ne ahmak! Kafasına şöyle güzel bir yumruk indirmek isterdim.

Rakukin ayağa kalkıp odadan dışarı yürümeye başladı, ama hızla sıçrayan Pakin, Rakukin'i yakalayıp dedi ki:

Bekle bir dakika! Sen nereye gittiğini sanıyorsun? En iyisi otur aşağıya, sana bir şey göstereceğim.

Rakukin durup inanmayan gözlerle Pakin'e baktı.

Ne, yoksa bana inanmıyor musun? diye sordu Pakin.

İnanıyorum, dedi Rakukin.

Pekâlâ öyleyse, şuraya otur, şu sandalyeye, dedi Pakin.

Rakukin döner sandalyesine oturdu yeniden.

Pekâlâ, dedi Pakin, neden o sandalyede oturuyorsun, ahmak gibi?

Rakukin bacaklarını oynattı ve gözlerini kırpıştırmaya başladı.

Gözlerini kırpma, dedi Pakin.

Gözlerini kırpmayı bırakan Rakukin sırtını kamburlaştırarak başını omuzlarına yasladı.

Dik otur, dedi Pakin.

Rakukin, kambur oturmaya devam ederek, belini doğrulttu ve boynunu uzattı.

Ee, dedi Pakin, şimdi bir şamar indireceğim ağzına!

Rakukin hıçkırdı, yanaklarını şişirdi ve burnundan hava fışkırttı.

Şimdi, bırak şu sümkürmeyi! dedi Pakin, Rakukin'e.

Rakukin boynunu daha da uzattı ve tekrar gözlerini kırpıştırmaya başladı.

Pakin dedi ki:

Eğer sen, Rakukin, gözlerini kırpıştırmaya derhal bir son vermezsen, çenene tekmeyi yapıştıracağım.

Rakukin, gözlerini kırpıştırmasın diye, çenesini sıktı, boynunu daha da uzattı ve başını arkaya attı.

Ne iğrenç görünüyorsun, dedi Pakin. Tavuk suratı gibi, dönüp duran bir boyun.

O anda, Rakukin'in kafası geriye, daha da geriye sallanıyordu, en sonunda da gerilimini yitirip arkasına düştü.

Seni iblis! diye haykırdı Pakin. Ne hokkabazca bir oyun oynuyorsun şimdi de?

Pakin'in durduğu yerden Rakukin'e bakınca Rakukin'in sanki hiç kafası yokmuş gibi görünüyordu. Rakukin'in ade-

melması havaya saplanıyordu. Bir kimse farkında olmadan bunun Rakukin'in burnu olduğunu düşünebilirdi.

Ee, Rakukin! dedi Pakin.

Rakukin ses çıkarmıyordu.

Rakukin! diye tekrarladı Pakin.

Cevap vermeyen Rakukin kıpırdamadan oturmaya devam etti.

Pekâlâ, dedi Pakin. Rakukin burnunu çekti.

Rakukin istavroz çıkarıp ayak uçlarına basarak odadan çıktı.

On beş dakika kadar sonra küçük bir ruh, Rakukin'in bedeninden çıkıp Pakin'in daha önce oturmakta olduğu yere haince bir bakış fırlattı. Ama sonra ölüm meleğinin uzun boylu figürü dolabın arkasından çıktı ve Rakukin'in ruhunu eliyle tutup evlerin ve duvarların arasından iteledi. Rakukin'in ruhu, durmaksızın kötü kötü geriye bakarak, ölüm meleğinin ardından koştu. Ama sonra ölüm meleği adımlarını sıklaştırdı ve Rakukin'in ruhu sallana yuvarlana sokaklarda gözden kayboldu.

YAŞLI KADIN

Ve aralarında şu konuşma geçti.

Hamsun

Yaşlı bir kadın elinde bir saatle avluda ayakta dikiliyor. Yaşlı kadının yanından geçip duruyorum ve kadına soruyorum:

- Saat kaç?
- Bak, diyor yaşlı kadın bana.

Bakıyorum ve saatte ne yelkovan ne de akrep olmadığını görüyorum.

Bu saatin akrebi de yelkovanı da yok, diyorum.

Yaşlı kadın saate bakıyor ve:

- Saat üçe çeyrek var, diyor.
- Ah, demek öyle. Çok teşekkür ederim, diyorum ve yoluma gidiyorum.

Bir süre sonra yaşlı kadın arkamdan bağırıyor ama ben hiç arkama bakmadan yürüyorum. Sokağa çıkıp güneş vuran yerden yürüyorum. İlkbahar güneşi çok tatlı. Gözlerimi yola dikmiş, pipomu tüttürerek yürümeye devam ediyorum. Sadovaya sokağının köşesinde Sakerdon Mihayloviç'e rastlıyorum. Birbirimize selam verdikten sonra durup uzun bir süre konuşuyoruz. Sokakta dikilmekten sıkılınca Sakerdon Mihayloviç'i bir meyhaneye davet ediyorum. Şarap içip, haşlanmış yumurta ve ringa balığı yiyoruz ve sonra vedalaşıyoruz. Yalnız başıma yürümeye devam ediyorum.

O anda, evde elektrikli fırını kapatmayı unuttuğumu hatırlıyorum. Bu pek can sıkıcı. Geri dönüp eve yürüyorum. Halbuki gün çok güzel başlamıştı ve bu günün ilk talihsizliği. Sokağa çıkmamalıydım.

Eve gidip ceketimi çıkarıyorum, yelek cebimden saatimi çıkarıyorum ve bir çiviye asıyorum; sonra kapıyı kilitleyip divana yatıyorum. Uzanıp uyumaya çalışacağım.

Çocukların çirkin bağırış çağırışları sokaktan duyulabiliyor. Orada öylece yatıp, onları hangi yollarla öldürebilirim diye kuruyorum kafamda. Bulduğum en güzel yol, hepsine tetanos bulaştırmak, böylece birden hareket etmeyi durdururlardı. Anne babaları hepsini sürükleye sürükleye evlerine götürürlerdi. Yemek bile yiyemeyecek bir halde yataklarında yatacaklar, çünkü ağızlarını açamayacaklar. Yapay yolla beslenecekler. Tetanosun etkisi bir hafta içinde geçebilir, ama çocuklar o kadar bitkin düşecekler ki bir ay boyunca yataklarında yatmak zorunda kalacaklar. Yavaş yavaş iyileşmeye başlayacaklar ama ben ikinci defa onlara tetanos mikrobu bulaştıracağım ve hepsi geberecek.

Gözlerim açık divanda yatıyorum ama uykuya dalamıyorum. Bugün avluda gördüğüm saatli yaşlı kadını hatırlıyorum ve saatinde ne akrep ne de yelkovan olmaması hoşuma gidiyor. Daha geçen gün ikinci el eşyalar satan bir dükkânda dönen bir mutfak saati görmüştüm; akreple yelkovanı çatal bıçak şeklinde yapılmıştı.

Ah, Tanrım! Elektrikli fırını hâlâ kapatmadım! Yerimden fırlayıp kapatıyorum ve sonra tekrar divana yatıp uyumaya çalışıyorum. Gözlerimi kapatıyorum. Uykum yok gibi. İlkbahar güneşi pencereden içeri vuruyor, tam üstüme.

Kendimi ısınmış hissetmeye başlıyorum. Ayağa kalkıp pencerenin önündeki koltuğa oturuyorum.

Şimdi uykum geldi ama uyumayacağım. Kâğıt kalem alıp yazacağım. İçimde müthiş bir güç hissediyorum. Bunu düne kadar hep düşündüm. Hikâye günümüzde yaşayan, mucizeler yaratabilen ancak mucize göstermeyen bir işçi hakkında olacak. Mucizeler yaratan ve herhangi bir mucize gösterebilecek bir işçi olduğunu biliyor ama mucize göstermiyor. Oturduğu apartman dairesinden atılıyor ve parmağının tek hareketiyle dairenin kendisinin olabileceğini biliyor, ama bunu yapmıyor; boynunu bükerek daireden çıkıyor ve şehrin dışında bir barakada yaşıyor. Bu barakayı güzel tuğla bir eve dönüştürebilir, ama bunu yapmıyor; barakada yaşamayı sürdürüyor ve sonunda ömrü boyunca tek bir mucize bile göstermeden ölüyor.

Oturup neşeyle avuçlarımı ovuşturuyorum. Sakerdon Mihayloviç kıskançlıktan çatlayacak. Benim zekice herhangi bir şey yazamayacağımı düşünüyor. Daima çalışıp durmak! Uyku yüzü görmeden ve tembellik yapamadan! On sekiz saat yazacağım! Sabırsızlıktan her yanım titriyor. Ne yapmam gerektiğini düşünemeyecek haldeyim: Yapmam gereken şey, kâğıdı kalemi elime almak, ama onun yerine, hiç de ihtiyacım olmayan başka şeyler alıyorum. Odanın içinde koşturup duruyorum: Pencereden masaya, masadan fırına, fırından tekrar masaya, sonra divana, sonra tekrar pencereye. Göğsümde

tutuşan alevden zor nefes alıyorum. Saat şimdi beş. Önümde bütün bir gün, akşam ve gece uzanıyor...

Odanın ortasında ayakta duruyorum. Neler geçiyor kafamdan? Sadece yirmi beş dakika geçmiş. Yazmam gerek. Masayı pencerenin önüne yanaştırıp oturuyorum. Önümde bir parça kâğıt, elimde kalem.

Kalbim hâlâ çok hızlı çarpıyor ve ellerim titriyor. Pencereden sokağa bakıyorum ve kaldırım boyunca takma bacağıyla yürüyen bir adam görüyorum. Bacağını ve bastonunu yüksek sesle yere vuruyor.

Demek öyle, diyorum kendi kendime, pencereden dışarı bakmayı sürdürerek.

Güneş, karşı binanın bacasının arkasında batıyor. Bacanın gölgesi çatı boyunca uzanıyor, sokağı aşıp yüzüme düşüyor. Bu gölgeden yararlanıp, mucizeler gösteren işçi hakkında birkaç kelime yazmalıyım. Kalemi kavrayıp yazıyorum: "Mucize gösteren işçi yüksek taraftaydı."

Daha başka bir şey yazamıyorum. Acıkıncaya kadar öylece oturuyorum. Sonra kalkıp yiyeceklerimi sakladığım dolaba gidiyorum; içini dışına getiriyorum ama yiyecek bir şey bulamıyorum. Bir parça şekerden başka hiçbir şey yok. Birisi kapıyı çalıyor.

- Kim o?

Kimse cevap vermiyor. Kapıyı açıp karşımda sabahleyin avluda elinde saatle duran yaşlı kadını görüyorum. Çok şa-

şırıyorum ve hiçbir şey söyleyemiyorum.

- İşte geldim, diyor yaşlı kadın ve odama giriyor.

Kapının yanında duruyorum ve ne yapacağımı bilemiyorum: Yaşlı kadını kapı dışarı mı etsem yoksa tersine oturmasını mı söylesem? Ama yaşlı kadın kendiliğinden pencerenin yanındaki koltuğuma gidip oturuyor.

- Kapıyı kapatıp kilitle, diyor yaşlı kadın bana.

Kapıyı kapatıp kilitliyorum.

- Diz çök, diyor yaşlı kadın.

Dizlerimin üstüne çöküyorum.

Ama o anda içinde bulunduğum durumun saçmalığını fark etmeye başlıyorum. Neden yaşlı bir kadının önünde diz çöküyorum? Ve hatta bu yaşlı kadın neden benim odamda ve benim en sevdiğim koltukta oturuyor? Neden kapı dışarı etmedim ki bu yaşlı kadını?

- Bak, beni dinle, diyorum. Sana benim odamda emir verme, daha da ötesi, bana patronluk taslama hakkını kim verdi? Diz falan çökmek istemiyorum.

- Diz çökmek zorunda da değilsin, diyor yaşlı kadın. Şimdi mide üstü yatıp yüzünü yere bastırman gerekiyor.

Dediğini hemen yapıyorum... Gözümün önünde uçuşan şekiller görüyorum. Omuzlarımın ve sağ kalçamın rahatsız olması duruşumu değiştirmeye zorluyor beni. Yüzükoyun yerde yatıyorum, şimdi güç bela dizlerimin üzerinde doğruluyorum. Her tarafım uyuşmuş, zorla kıvrılıyorum. Çev-

reme bakıp kendimi odamda görüyorum; odanın ortasında diz çökmüşüm. Bilincim yavaş yavaş yerine geliyor. Bir kere daha odayı gözden geçiriyorum ve bana öyle geliyor ki pencerenin önündeki koltukta birisi oturuyor. Oda pek de aydınlık sayılmaz, çünkü şimdi beyaz geceler var. Dikkatle gözlerimi kısıyorum. Aman Tanrım! Benim koltuğumda oturan gerçekten de şu yaşlı kadın mı? Boynumu bir kuş gibi kıvırıp bakıyorum. Evet, tabii ki, orada oturan o yaşlı kadın ve başı göğsüne düşmüş. Uyuyakalmış olmalı.

Kendimi toplayıp topallayarak ona doğru ilerliyorum. Yaşlı kadının başı göğsüne düşmüş; kolları koltuğun kenarlarından aşağı sarkıyor. Bu yaşlı kadını kollarından tutup kapı dışarı atmak istiyorum.

- Bana bakın, diyorum. Siz benim odamdasınız. Çalışmam gerek. Burayı terk etmenizi rica ediyorum sizden.

Yaşlı kadın kımıldamıyor. Eğilip kadının yüzüne bakıyorum. Ağzı yarı açık ve takma dişleri ağzından dışarı fırlamış. Birden her şeyi apaçık anlıyorum: Yaşlı kadın ölmüş.

Bu duruma korkunç sıkılıyorum. Ne diye benim odamda öldü ki? Ölülere katlanamıyorum. Şimdi bir de bu cesetle oyalanmam, apartman yöneticisiyle konuşup bu yaşlı kadının neden benim odamda bulunduğunu açıklamam gerekecek. Yaşlı kadına nefretle bakıyorum. Ama belki de ölmemiştir? Alnına dokunuyorum. Alnı soğuk. Elleri de. Şimdi ne yapmam gerekiyor?

Pipomu yakıp divana oturuyorum. İçimden sebepsiz bir öfke yükseliyor.

- Domuz! diyorum yüksek sesle.

Ölü yaşlı kadın bir çuval gibi koltuğumda oturuyor. Dişleri ağzından dışarı fırlamış. Ölü bir ata benziyor.

- Ne iğrenç bir görüntü! diyorum, ama yaşlı kadının üstünü bir gazete kâğıdıyla örtemem, çünkü gazetenin altında her şey olabilir.

Duvarın arkasından sesler geliyor: Komşum kalkıyor, bir makinist. Odamda ölü yaşlı bir kadın varken onsuz da başım yeterince dertte zaten! Komşumun ayak seslerine kulak veriyorum. Neden böyle yavaş hareket ediyor? Saat beş buçuk olmuş! Evden çıkma saati. Tanrım! Kendine çay yapıyor! Duvardan çaydanlığın sesini duyabiliyorum. Tanrının belası makinistin acele edip bir an önce gitmesini diliyorum!

Bacaklarımı yatağın üstüne çekip orada yatıyorum. Sekiz dakika geçiyor, ama komşumun çayı hâlâ hazır değil ve çaydanlık gürültü çıkarıyor. Gözlerimi kapatıp uyukluyorum.

Komşumla beraber sahanlığa çıktığımı ve kapıyı arkamdan çarptığımı düşlüyorum. Anahtar olmadığı için bir daha daireme dönemem. Kapıyı çalıp diğer kiracıları uyandırmam gerek ve bu hiç de iyi bir şey değil. Merdiven sahanlığında ne yapacağımı düşünerek duruyorum ve birden

ellerimin olmadığını görüyorum. Başımı eğiyorum, böylece ellerim olup olmadığını daha iyi görebilirim, ve sağ tarafımda bir el yerine bir bıçak, sol tarafımda da bir çatal olduğunu görüyorum.

- Ya, diyorum bir sebeple katlanır sandalyede oturan Sakerdon Mihayloviç'e. Ya, diyorum ona, ne biçim ellerim olduğunu görüyor musun?

Ama Sakerdon Mihayloviç hiç ses çıkarmadan oturuyor ve onun gerçek Sakerdon Mihayloviç değil, balçıktan sureti olduğunu görüyorum.

O anda uyanıyorum ve derhal odamda divanda yattığımı ve pencerenin önünde, koltukta, ölmüş yaşlı bir kadının oturduğunu ayırt ediyorum.

Başımı hızla ona doğru çeviriyorum. Yaşlı kadın şimdi koltukta değil. Gözümü dikip boş koltuğa bakıyorum ve içim müthiş bir sevinçle doluyor. Demek, bütün bunlar bir rüyaydı. Acaba ne zaman başladı? Dün odama yaşlı bir kadın geldi mi? Belki o da bir rüyaydı? Dün eve gelmiştim çünkü elektrikli fırını kapatmayı unutmuştum. Ama belki bu da bir rüyaydı? Ne olursa olsun, odamda ölmüş yaşlı bir kadının bulunmaması olağanüstü bir şeydi ve bu da apartman yöneticisine gitmemem ve cesetle canımı sıkmamam anlamına geliyordu!

Ama yine de ne kadar uyumuştum acaba? Saatime baktım: Saat dokuz buçuk; sabah olmalı.

Yüce Tanrım! Rüyalarda neler olabiliyor!

Ayağa kalkmak için bacaklarımı divandan aşağı indirdim ve o an ölmüş yaşlı kadını fark ettim, koltuğun yanında, masanın arkasında yerde yatıyordu. Yüzüstü yerde yatıyordu ve ağzından fırlamış olan takma dişleri yaşlı kadının burun deliklerine saplanmıştı. Kolları vücudunun altına sıkışmıştı ve beyaz, pis yün çorapların içindeki kemikli bacakları dağılmış eteğinin altından dışarı fırlamıştı.

- Domuz! diye bağırdım ve yaşlı kadına doğru koşarak çenesine bir tekme yapıştırdım.

Takma dişler odanın köşesine savruldu. Yaşlı kadına bir tekme daha atmak istedim ama vücudunda iz kalmasından ve bunun sonucu olarak da kadını ben öldürdüm sanılmasından korktum.

Kadının yanından uzaklaşıp divana oturdum ve pipomu yaktım. Bu şekilde yirmi dakika geçti. Şimdi cinayet soruşturması yapılacağı ve bunun ardından da cinayetle suçlanacağım gerçeği apaçık belirdi zihnimde. Durum gittikçe daha ciddileşiyordu ve ayrıca ortada attığım şu tekme vardı.

Yeniden yaşlı kadının yanına gittim, eğilip yüzünü incelemeye başladım. Çenesinde küçük, siyah bir çürük vardı. Hayır, bu kadarcık şeyden bir şey çıkmaz. Ne çıkardı ki? Belki de yaşlı kadın daha hayattayken çenesini bir şeye çarpmıştı? Birazcık sakinleşiyorum ve pipomu tüttürüp içinde bulunduğum durum üzerine düşünceye dalarak odada bir

aşağı bir yukarı dolanıyorum.

Böyle dolanıp dururken giderek daha çok acıktığımı hissediyorum. Açlıktan titremeye başlıyorum. Bir kere daha yiyeceklerimi sakladığım dolabı altüst ediyorum ama bir parça şekerden başka bir şey bulamıyorum.

Cüzdanımı çıkarıp paramı sayıyorum. On bir ruble. Bu demek ki, biraz jambonla ekmek alabilirim, geriye de tütün için biraz kalıyor.

Gece bozulan kravatımı düzeltiyorum, saatimi alıyorum, ceketimi giyiyorum, koridora çıkıyorum, odamın kapısını kilitliyorum, anahtarı cebime koyup sokağa çıkıyorum. Her şeyden önce bir şeyler yemem gerek; ancak ondan sonra daha iyi düşünebilir ve bu cesetle ne yapacağımı kararlaştırabilirim. Dükkâna giderken düşünmeye devam ediyorum: Sakerdon Mihayloviç'e gidip olan biten her şeyi anlatsam daha iyi olmaz mı? Belki birlikte ne yapmak gerektiğini bulabiliriz. Ama anında bu düşünceden vazgeçiyorum, çünkü şahit olmadan, yalnız başına yapılması gereken şeyler var.

Dükkânda jambon yoktu, ben de kendime yarım kilo domuz eti alıyorum. Tütün de yoktu. Dükkândan fırına gidiyorum.

Fırın kalabalıktı ve kasanın önünde uzun bir kuyruk vardı. Öfkeden kaşlarım çatıldı ama yine de kuyruğa girdim. Kuyruk çok yavaş ilerliyordu, sonra da neredeye durdu, çünkü kasanın önünde kavga çıkmıştı.

Hiçbir şeyin farkında değilmişim gibi davrandım ve kuyrukta benim önümde duran güzel genç bir kızın sırtını seyretmeye başladım. Genç kız belli ki meraklı biriydi: Başını önce sağa, sonra da sola uzatıyor ve kasanın önünde neler olduğunu daha iyi görebilmek için ayak uçlarına basıyordu. En sonunda bana dönüp dedi ki: –Orada neler olduğunu bilmiyorsunuz, değil mi? –Korkarım bilmiyorum, diye cevap verdim mümkün olduğunca kuru bir sesle.

Genç kız kıvrılıp büküldü ve yine bana seslendi:

- Oraya gidip neler olduğunu öğrenmek istemezdiniz, değil mi?

- Korkarım olanlar beni hiç ilgilendirmiyor, dedim daha da kuru bir sesle.

- Ne demek istiyorsunuz, sizi ilgilendirmiyor mu? diye haykırdı genç kız. Olanlar yüzünden kuyrukta beklemeniz gerekiyor, değil mi?

Cevap vermeyip yalnızca hafifçe eğildim. Genç kız büyük bir dikkatle bana baktı.

- Elbette, ekmek almak için kuyruğa girmek bir erkeğin işi değil, dedi. Burada böyle beklediğiniz için sizin adınıza üzgünüm. Bekâr olmalısınız.

- Evet, bekârım, diye cevap verdim, biraz şaşalamıştım, ama otomatik olarak cevap vermeye devam ettim, aynı zamanda da hafifçe eğildim.

Genç kız tekrar baştan aşağı süzdü beni ve ansızın ko-

lumu tutarak dedi ki: İzin verin de ekmeği ben alayım, siz de beni dışarda bekleyebilirsiniz. Bu durumunuz beni çok etkiledi.

Teşekkür ederim, dedim. Çok naziksiniz, ama, gerçekten, kendi işimi kendim görebilirim.

- Hayır, hayır, dedi genç kız, siz dışarı çıkın. Ne alacaktınız?

- Pekâlâ öyleyse, dedim. Yarım kilo siyah ekmek alacaktım, şu yuvarlak ve en ucuz olanlarından.

- Pekâlâ, dedi genç kız. Öyleyse siz çıkın. Ben alacağım, sonra hesaplaşırız.

Hatta dirseğimin altından hafifçe de itti beni.

Fırından dışarı çıkıp kapının önünde durdum. Bahar güneşi tam gözüme vuruyordu. Pipomu yaktım. Ne kadar da tatlı genç bir hanımefendi! Bugünlerde böylesine zor rastlanıyor. Gözlerimi güneşe dikmiş, pipomu tüttürerek ve tatlı genç hanımı düşünerek kapının önünde dikilmeye devam etti. Gözleri açık kahverengi. İnsanın dayanamayacağı kadar sevimli!

- Pipo mu içiyorsunuz? Arkamdan bir ses duyuyorum. Tatlı genç hanım ekmeği bana uzatıyor.

- Oh, çok müteşekkirim size, diyorum ekmeği alarak.

- Demek pipo içiyorsunuz! Bu gerçekten hoşuma gider, diyor tatlı genç hanımefendi.

Ve aramızda aşağıdaki konuşma geçiyor.

Kız: Ekmeği kendiniz için mi alıyorsunuz?

Ben: Sadece ekmeği değil, her şeyi kendim için alıyorum.

Kız: Yemeğinizi nerede yiyorsunuz?

Ben: Yemeklerimi genellikle kendim pişiriyorum. Ama ara sıra meyhanede yiyorum.

Kız: Öyleyse bira içmeyi seviyorsunuz.

Ben: Hayır, votkayı tercih ederim.

Kız: Ben de votkayı severim.

Ben: Siz de mi votka seversiniz? Bu harika! Bir ara sizinle bir içki içmek isterim.

Kız: Ben de sizinle votka içmek isterim.

Ben: Bağışlayın, ama size bir şey sorabilir miyim?

Kız: (*Yüzü kızararak*) Elbette, sorun.

Ben: Pekâlâ, sorayım. Tanrı'ya inanıyor musunuz?

Kız: (*şaşkın*) Tanrı'ya mı? Elbette.

Ben: Şimdi kendimize bir votka almaya ve evime gitmeye ne dersiniz? Buraya çok yakın oturuyorum.

Kız: (*hoppa bir tavırla*) Pekâlâ, neden olmasın, benim için hava hoş!

Ben: Öyleyse gidelim.

Bir dükkâna girip yarım litre votka alıyoruz. Biraz bozukluktan başka hiç param kalmıyor. Havadan sudan konuşurken aklıma birden odamın döşemesinde ölü bir yaşlı kadının yattığı geliyor.

Dönüp yeni arkadaşıma bakıyorum: Tezgâhın önünde duruyor ve reçel kavanozlarına bakıyor. Yavaşça kapıya yönelip dükkândan dışarı sıvışıyorum. Tam da o sırada bir tramvay dükkânın karşısında duruyor. Nereye gittiğine bile bakmaksızın tramvaya atlıyorum. Mihailovskaya Sokağı'nda inip Sakerdon Mihayloviç'lere yürüyorum. Kucağımda votka şişesiyle yumurta ve ekmeği taşıyorum.

Kapıyı Sakerdon Mihayloviç'in kendisi açıyor. Üzerinde, altına hiçbir şey giymediği robdoşambrı, üstü parçalanmış Rus çizmeleri ve kulaklı kürk şapkası var, ama şapkanın kulakları ters çevrilip başının tepesinde bağlanmış.

- Gelmen ne güzel, dedi beni gören Sakerdon Mihayloviç.

- Seni işinden alıkoymuyorum ya? diye sordum.

- Hayır, hayır, dedi Sakedon Mihayloviç. Hiçbir şey yapmadan, yerde öylece oturuyordum.

- Görüyorsun, dedim. Votka ve yiyecek bir şeylerle öylesine uğradım sana. Eğer itirazın yoksa, bir içki içelim.

- Olur, dedi Sakerdon Mihayloviç. İçeri gir.

Doğruca odasına yollandık. Ben votka şişesini açtım, Sakerdon Mihayloviç de masaya iki bardakla bir tabak haşlanmış et koydu.

- Biraz yumurta getirdim, dedim. Nasıl yiyelim, çiğ mi yoksa haşlanmış mı?

- Haşlayalım, dedi Sakerdon Mihayloviç. Onlar haşla-

nırken biz de haşlanmış etle votka içeriz. Birinci sınıf haşlanmış ettir!

Sakerdon Mihayloviç gaz sobasının üstüne saplı bir tencere koydu ve oturup içmeye başladık.

- Votka içmek sana iyi gelir, dedi Sakerdon Mihayloviç bardakları doldururken. Meşnikov votkanın ekmekten daha yararlı olduğunu, ekmeğin midelerimizde çürüyen tek saman olduğunu yazıyor.

- Sağlığına! dedim, Sakerdon Mihayloviç'le bardaklarımızı tokuştururken. Votkanın yanında soğuk eti meze yaparak içtik. Güzel, dedi Sakerdon Mihayloviç.

Ama o anda odada bir şey çatırdadı.

- Bu da ne? diye sordum.

Sessizce oturup kulak verdik. Ansızın yeni bir çatırtı daha duyuldu. Sakerdon Mihayloviç sandalyesinden fırlayıp pencereye koştu ve perdeyi çektiği gibi yırttı.

- Ne yapıyorsun sen? diye haykırdım.

Ama Sakerdon Mihayloviç cevap vermedi; gaz sobasına koşturup tencereyi perdeyle tutup yere koydu.

- Şeytan alasıca! dedi Sakerdon Mihayloviç. Tencereye su koymayı unuttum, tencere emaye olduğu için emayesi dökülüyor.

- Ah, anlıyorum, dedim başımı sallayarak.

Yeniden masanın başına oturduk.

- Ah, şeytan alsın canını, dedi Sakerdon Mihayloviç.

Yumurtaları çiğ yiyeceğiz.

- Açlıktan ölüyorum, dedim.

- Yemene bak, dedi Sakerdon Mihayloviç, yumurtaları bana doğru ittirerek.

- En son dün meyhanede, seninle birlikteyken yemek yedim, o zamandan beri ağzıma lokma koymadım, dedim.

- Evet, dedi Sakerdon Mihayloviç.

- Sürekli yazıyordum, dedim.

- Cehennem aşkına! diye haykırdı Sakerdon abartılı bir ses tonuyla. İnsanın yanında bir dâhi görmesi ne müthiş bir şey.

- Bana da öyle geliyor! dedim.

- Epey ilerledin mi bari? diye sordu Sakerdon Mihayloviç.

- Evet, dedim. Epeyce yazdım.

- Çağımızın dâhisine, dedi Sakerdon Mihayloviç bardağını kaldırarak.

- İçtik. Sakerdon Mihayloviç haşlanmş et yedi, ben de yumurta. Dört yumurta yedikten sonra pipomu yakıp dedim ki:

- Biliyor musun, eziyetten kaçmak için sana geldim.

- Kim sana eziyet ediyordu? diye sordu Sakerdon Mihayloviç.

- Bir hanımefendi, dedim.

Sakerdon Mihayloviç bana hiçbir şey sormadan sessizce

bardağına votka koyarken devam ettim: Ona fırında rastladım ve anında âşık oldum.

- Çekici mi? diye sordu Sakerdon Mihayloviç.

- Evet, dedim, tam benim tipim.

İçkilerimizi içtik ve ben devam ettim: Benimle birlikte evime gelip votka içmeyi kabul etti. Bir dükkâna girdik, ama ben sessizce dükkândan sıvışmak zorunda kaldım.

- Yeterince paran mı yoktu? diye sordu Sakerdon Mihayloviç.

- Hayır, param vardı, dedim, ama aklıma onu odama götüremeyeceğim geldi.

- Ne, odanda bir başka kadın mı vardı demek istiyorsun? diye sordu Sakerdon Mihayloviç.

- Evet, aslına bakarsan, odamda başka bir kadın var, dedim gülümseyerek. Şimdi kimseyi odama alamam.

- Evlendin. Öyleyse beni partiye davet edebilirsin, dedi Sakerdon Mihayloviç.

- Hayır, dedim kahkahalarla gülerek. Bu kadınla evlenmeyeceğim.

- Öyleyse, fırındaki şu kızla evlen, dedi Sakerdon Mihayloviç.

- Neden beni evlendirmeye bu kadar meraklısın? dedim.

- Ne olacakmış? dedi Sakerdon Mihayloviç bardakları doldurarak. Zaferine içelim!

İçtik. Votka üzerimizde etkisini göstermeye başlıyordu. Sakerdon Mihayloviç kulaklı şapkasını başından çıkarıp yatağın üzerine fırlattı. Ben sandalyeden kalkıp odayı arşınlamaya başladım, başıma bir şeyler batıyordu.

- Ölüler hakkında ne hissediyorsun? diye sordum Sakerdon Mihayloviç'e.

- Bütünüyle olumsuz şeyler, dedi Sakerdon Mihayloviç. Onlardan korkuyorum.

- Evet, ben de ölülere katlanamıyorum, dedim. Bana bir ölü verseler, eğer akrabam falan değilse, tekmeyi yapıştırırım.

- Cesetlere tekme atmamalısın, dedi Sakerdon Mihayloviç.

- Şöyle ağzına, iyi bir tekme yapıştırırdım, dedim. Ölülere de çocuklara da katlanamıyorum.

- Evet, çocuklar aşağılık, diye onayladı Sakerdon Mihayloviç.

- Ama sana göre hangisi beter: Ölüler mi, çocuklar mı? diye sordum.

- Sanırım çocuklar daha beter, sürekli önümüze çıkıp dururlar. Ölüler hiç olmazsa hayatımıza burunlarını sokmazlar, dedi Sakerdon Mihayloviç.

- Sokuyorlar! diye bağırdım ve anında konuşmayı kestim. Sakerdon Mihayloviç dikkatle bana baktı.

- Biraz daha votka ister misin? diye sordu.

- Hayır, dedim, sonra da kendimi toplayıp ekledim: Hayır, teşekkür ederim, daha fazla istemiyorum.

Masaya yaklaşıp tekrar oturdum. Bir süre hiç konuşmadık.

- Sormak istediğim bir şey var, dedim sonunda. Tanrı'ya inanıyor musun?

Sakerdon Mihayloviç'in alnında çaprazlamasına bir kırışık belirdi ve şöyle dedi: "Hayatta kötü form gibi bir şey var. Cebine tam iki yüz ruble koyduğunu fark ettiğin bir adamdan sana elli ruble borç vermesini istemek kötü formdur. Sana parayı vermesi ya da vermemesi ona kalmış bir şey; ve seni reddetmesinin en uygun ve anlaşılır yolu diyelim ki parası olmadığını söyleyerek yalan söylemesidir. Ama sen onun parası olduğunu görmüşsündür ve bu yüzden seni kolayca reddetme şansını onun elinden almışsındır. Onu doğru seçim yapma şansından mahrum etmişsindir ve bu pis bir hiledir. Dolayısıyla birine, 'Sen Tanrı'ya inanıyor musun?' diye sormak kötü niyetli bir şeydir ve kötü formdur."

"Ama," dedim ben. "Benim sorumla bu söylediklerinin arasında hiçbir ortak yön göremiyorum."

"Hayır, ben kıyaslama falan yapmıyorum," dedi Sakerdon Mihayloviç.

"Pekâlâ öyleyse," dedim, "boş verelim şimdi bunu. Böylesine yersiz ve kötü niyetli bir soru sorduğum için beni bağışla."

"Boş ver," dedi Sakerdon Mihayloviç. "Sana cevap vermeyi reddettim ya yeter."

"Ben olsam ben de cevap vermezdim," dedim. "Ama benim cevap vermeme nedenim seninkinden farklı olurdu."

"Ne peki?" diye sordu Sakerdon Mihayloviç takatsizce.

"Anlıyorsun ya," dedim. "Bana göre inananlar ya da inanmayanlar yoktur. Sadece inanmayı isteyenlerle inanmayı istemeyenler var."

"Peki, inanmayı istemeyenlerin inandıkları herhangi bir şey var mı?" diye sordu Sakerdon Mihayloviç. "Ve halihazırda inanmayı isteyenler, hiçbir şeye inanmıyorlar mı?"

"Belki de böyledir," dedim. "Bilmiyorum."

"Peki neye inanıyorlar ya da inanmıyorlar? Tanrı'ya mı?" diye sordu Sakerdon Mihayloviç.

"Hayır," dedim. "Ölümsüzlüğe."

"Öyleyse neden bana Tanrı'ya inanıp inanmadığımı sordun?"

"Çünkü aslında sana şunu sordum. 'Ölümsüzlüğe inanıyor musun?' aptalca bir soru olurdu," dedim ayağa kalkarak.

"Ne, yoksa gidiyor musun?" diye sordu Sakerdon Mihayloviç.

"Evet," dedim. "Gitme vakti geldi."

Votkayı dikleyip haşlanmış etten kalanları mideye indirdik.

"Şimdi gitmeliyim," dedim.

"Güle güle," dedi Sakerdon Mihayloviç, beni mutfaktan geçirip merdiven boşluğuna çıkardı. "Yiyecek bir şeyler getirdiğin için teşekkür ederim."

"Ben teşekkür ederim," dedim. "Hoşça kal."

Ve çıktım.

Yalnız kalan Sakerdon Mihayloviç masayı topladı, votka şişesini mutfak dolabının üstüne koydu, kulaklıklı kürk şapkasını başına koyup pencerenin dibinde yere oturdu. Sakerdon Mihayloviç ellerini arkasında kavuşturdu, öyle ki elleri görünmez oldu. Çıplak, kemikli bacakları, uçları kesik Rus çizmeleri dağınık sabahlığının altından dışarı fırlamıştı.

Kendi düşüncelerime gömülmüş olarak Nevski meydanında yürüdüm. Şimdi apartman yöneticisine gidip her şeyi anlatmam gerekecek. Ve yaşlı kadınla uğraşmış biri olarak, o muhteşem kızla tekrar karşılaşmak için günlerce fırınının önünde bekleyeceğim. Üstelik, bana ekmek aldığı için ona kırk sekiz kopek borçlu kaldım. Onu aramak için güzel bir bahanem var. İçtiğim votkanın etkisi hâlâ devam ediyordu ve her şey gözüme daha berrak ve güzel görünüyordu.

Fontanka'da bir tezgâha gittim ve kalan paramla koca bir maşrapa kvas içtim. Ucuz kvasın tadı berbattı ve ağzımda iğrenç bir tatla yürümeye koyuldum.

Litenaya sokağının köşesinde sarhoşun biri üstüme yürüyüp beni itip kaktı. İyi ki tabancam yok: Yoksa oracıkta onu vurup öldürürdüm. Öfkeden çarpılmış yüzümle eve

kadar bütün yolu yürüdüm. Neredeyse herkes dönüp dönüp yüzüme bakıyordu.

Apartman yöneticisinin ofisine gittim. Kısa boyu, pis, kalkık burnu, tek gözü ve kıtık kafasıyla bir dişi, masanın başında oturuyordu ve elindeki makyaj aynasına bakarak dudaklarını boyuyordu.

"Apartman yöneticisi nerede?" diye sordum.

Kız dudaklarını boyamaya devam ederek hiç ses çıkarmadı.

"Apartman yöneticisi nerede?" diye tekrarladım sert bir sesle.

"Bugün yok, yarın gelecek," diye cevap verdi pis, kalkık burunlu, tek gözlü ve kıtık kafalı dişi.

Sokağa çıktım. Yolun karşı tarafında, takma bacaklı bir sakat, bacağı ve elindeki bastonla yere güm güm vuruyordu. Altı yaramaz afacan sakatın peşinden koşuyor, onun yürüyüşünü taklit ediyordu.

Apartmanın ana girişine yöneldim ve merdivenleri çıkmaya başladım. İlk katta durdum; iğrenç bir düşünce aklıma takılmıştı; hiç şüphesiz, yaşlı kadın çürümeye başlamış olmalıydı. Pencereleri kapatmamıştım ve pencereler açık olunca ölülerin daha çabuk çürüdüğü söylenir. Ne büyük aptallık! Üstelik apartman yöneticisi olacak iblis de yarına kadar gelmeyecek! Kararsızlık içinde birkaç dakika olduğum yerde dikildim ve tekrar merdivenleri çıkmaya başla-

dım.

Evimin kapısında yeniden durdum. Belki de fırına gidip o güzel, genç bayanı beklemeliydim. Belki de yalvarıp yakarıp onu, evinde iki üç gece kalmak için ikna edebilirdim. Ama o anda ekmeğini daha bugün aldığını ve fırına gelmeyeceğini düşündüm. Yani her halükârda bundan bir şey çıkmayacaktı.

Kapının kilidini açıp koridora girdim. Koridorun sonunda bir ışık açıktı ve Maria Vasilyevna elinde bir bez parçası tutmuş bir başka bez parçasına sürtüyordu. Beni görünce bir çığlık kopardı: Yaşlı bir adamın teki seni sordu!

"Hangi yaşlı adam?" diye sordum.

"Bilmiyorum, " diye cevap verdi Maria Vasilyevna.

"Ne zaman?" diye sordum.

"Onu da bilmiyorum," dedi Maria Vasilyevna.

"Yaşlı adamla konuştun mu?" diye sordum.

"Konuştum," diye karşılık verdi Maria Vasilyevna.

"Peki, öyleyse ne zaman olduğunu nasıl bilmiyorsun?" dedim.

"İki saat önce," dedi Maria Vasilyevna.

"Neye benziyordu peki bu yaşlı adam?" diye sordum.

"Onu da bilmiyorum," dedi Maria Vasilyevna ve mutfağa girdi. Ben de odama gittim.

"Varsayalım ki," diye düşündüm, "yaşlı kadın ortadan kaybolmuş olsun. Şimdi odalardan birine gireceğim ve yaşlı

kadın orada olmayacak. Ah Tanrım! Gerçekten de hiç mucize olmaz mı?"

Kapının kilidini açıp sessizce araladım. Belki sadece bana öyle geliyordu ama çürümekte olan bedenin yağlı kokusu yüzüme çarptı. Yarı açık kapıdan içeri kafamı uzattım, ve bir an için gördüğüm manzara karşısında dondum kaldım. Yaşlı kadın dört ayak üzerinde, yavaşça bana doğru sürünerek geliyordu.

Kesik bir iniltiyle kapıyı çarparak kapattım, anahtarı çevirip karşı duvara doğru sıçradım. Maria Vasilyevna koridorda göründü.

"Bana mı seslendiniz?" diye sordu.

O kadar sarsılmıştım ki cevap veremiyordum ve sadece hayır anlamında başımı sallayabildim. Maria Vasilyevna biraz daha yaklaştı bana.

"Birisiyle konuşuyordunuz," dedi.

Başımı yine salladım.

"Kaçık, ne olacak," dedi Maria Vasilyevna ve ikide bir arkasını dönüp bana bakarak tekrar mutfağa girdi.

"Burada böyle duramam. Burada böyle duramam," diye kendi kendime tekrarladım. Bu kelimeler sanki içimde bir yerde şekillenmişti. Tekrar bilincime kavuşana dek bu kelimeleri tekrarlamayı sürdürdüm.

"Hayır, burada böyle duramam," dedim kendi kendime, ama gene de orada durmayı sürdürdüm, sanki felç olmuş-

tum. Korkunç bir şey olmuştu, ama şimdi hali hazırda olmuş olan korkunç şeyden çok daha korkunç olan bir şeyle uğraşma olasılığı vardı. Düşüncelerim bir girdabın içinde fırıldak gibi dönüyordu ve ben sadece dört ayağı üzerinde yavaşça bana doğru sürünen ölü yaşlı kadının kötü niyetli gözlerini görebiliyordum.

Şimdi odaya dalıp yaşlı kadının kafatasını parçalamalı! Yapılması gereken bu! Koridoru bir kez daha gözden geçirdim ve kim bilir hangi sebeple nerdeyse bir yıldır koridorun köşesinde duran kriket sopasını görünce rahatladım. Sopayı tuttuğun gibi odaya dal ve bang..!

Titrememem hâlâ geçmemişti. Omuzlarım içimin üşümesi nedeniyle yukarı büzülmüş, öylece orada duruyordum. Düşüncelerim oradan oraya atlıyor, sonra başlangıç noktasına dönüyor, ve tekrar ileri zıplayarak yeni küreler halini alıyordu ve ben sanki onları kontrol eden ben değilmişim gibi kendi düşüncelerime kulak kabartıyordum.

Ölüler, diyordu kendi düşüncelerim bana, hesaba katılması gereken bir kategoridir. Herkes onlara ölü diyor, ama yine de onlara ölmemişler demek gerek. Sürekli kollanmaları gerek. İstersen morg bekçilerine sor. Onların neden orada beklediklerini sanıyorsun? Yalnızca bir şeyi yapmak için: Ölüleri kollasınlar diye, yoksa sağda solda dolanıp dururlar. Hatta arada bir insanı güldüren şeyler de olur. Rahmetlinin biri, refakatçisi yöneticinin emri üzerine, banyo yapıp temiz-

lenirken morgdan dışarı çıkmış, dezenfeksiyon odasına girip yatak çarşaflarını yemiş. Orayı dezenfekte edenler sözü edilen rahmetliye iyi bir sopa atmışlar, çünkü paramparça olan çarşafların parasını kendi ceplerinden ödemek zorunda kalacaklarmış. Bir başka rahmetli de doğum koğuşuna kadar gitmiş ve oradakileri öyle bir korkutmuş ki doğum yapanlardan biri o anda prematüre bir bebek doğurmuş, bu sırada rahmetli düşükleri alıp mideye indirmeye başlamış, sanki zafer kazanmış gibi gürültüyle çiğneyip duruyormuş düşükleri. Cesaret sahibi bir hemşire oturakla rahmetlinin sırtına indirmiş, rahmetli de onu ısırmış ve kadın çok geçmeden cesetten kaptığı enfeksiyon yüzünden ölmüş. Evet, gerçekten de ölüleri hesaba katmalısınız ve onlarla uğraşırken elinizi çabuk tutmalısınız.

"Durun!" dedim kendi düşüncelerime. "Saçma sapan şeylerden söz ediyorsunuz. Ölüler hareket edemez."

"Pekâlâ öyleyse," dediler kendi düşüncelerim bana. "Odana bir gir de bak, hareket edemeyen ölü dediğin kimseyi çok geçmeden karşında göreceksin."

Umulmadık bir inatçılık içimde konuşmaya başladı.

"Pekâlâ, dediğinizi yapacağım!" diye cevapladım kendi düşüncelerimi sertçe.

"Bir dene bakalım!" dedi kendi düşüncelerim bana benimle alay edercesine.

Bu alay beni o anda çılgına çevirdi. Sopayı kaptığım gibi odaya daldım.

"Dur bir dakika!" diye seslendi kendi düşüncelerim. Ama ben çoktan anahtarı çevirip kapıyı açmıştım.

Yaşlı kadın antrede yatıyordu, yüzü yere yapışmıştı.

Sopa havada, tetikte bekliyordum. Yaşlı kadın kımıldamıyordu.

Titrememem geçti ve düşüncelerim berrak ve mantıklı bir akış izlemeye başladı. Kontrolümü yeniden kazanmıştım.

"Her şeyden önce, kapıyı kapat," diye emrettim kendime.

Anahtarı kapının dış tarafından alıp iç tarafına soktum. Bunu sol elimle yaptım, bu sırada sağ elimle sopayı tutuyor, bir an olsun gözlerimi yaşlı kadının üzerinden ayırmıyordum. Kilitteki anahtarı çevirdim, yavaşça kadının üzerinden atlayarak, odanın ortasına gittim.

"Şimdi sen ve ben işleri yoluna koyacağız," dedim. Aklıma dedektif hikâyelerindeki katillerin sık sık başvurdukları bir plan geldi. Yaşlı kadını bir valize saklamayı, şehrin dışına taşımayı ve bir bataklığa atmayı düşünüyordum. Böyle bir yer biliyordum.

Divanın altında bir valiz vardı. Valizi çıkarıp açtım. İçinde birkaç şey vardı: kitaplar, eski keçe bir şapka ve eski püskü iç çamaşırları. Bütün bunları divanın üstüne koydum.

Tam o anda dış kapı gürültüyle çarpıldı ve bana öyle geldi ki yaşlı kadın titredi.

Derhal ayağa kalkıp sopayı kavradım.

Yaşlı kadın sessizce yatıyordu. Ben ayakta, kulak kabart-

mış etrafı dinliyordum. Bu eve dönen makinistti; odasında bir aşağı bir yukarı yürüdüğünü duyabiliyordum. İşte şimdi de koridordan geçip mutfağa doğru ilerliyor. Eğer Maria Vasilyevna ona benim çılgınlıklarımdan söz ederse bu hiç de iyi olmaz. Al başına belayı! En iyisi mutfağa gidip onlara şöyle bir görünmek.

Yeniden yaşlı kadının üzerinden atladım, sopayı duvara yasladım, öyle ki geri döndüğümde, odaya bile girmeme gerek kalmadan, sopayı elime alabilecektim. Koridora çıktım. Mutfaktan sesler geliyordu, ama ne konuşulduğu duyulmuyordu. Odamın kapısını arkamdan kapattım ve dikkatle mutfağa doğru yürüdüm: Maria Vasilyevna ile makinistin ne hakkında konuştuklarını öğrenmek istiyordum. Hızla koridorda yürüdüm ve mutfağa yaklaşınca adımlarımı yavaşlattım. Makinist konuşuyordu; belli ki işte başına gelen bir şeyden söz ediyordu.

İçeri girdim. Makinist elinde havluyla konuşuyor, bu sırada Maria Vasilyevna tabureye oturmuş dinliyordu. Beni görünce makinist el salladı.

"Merhaba, merhaba, Matvey Filippoviç," dedim ona ve banyoya doğru ilerledim. Şimdiye kadar her şey yeterince güvenli görünüyordu. Maria Vasilyevna benim tuhaflıklarıma alışkındı ve belki de son olayı unutup gitmişti.

O anda ansızın aklıma odanın kapısını kilitlemediğim geldi. Eğer yaşlı kadın odadan dışarı çıkarsa ne olurdu?

Hemen ileri atıldım ama o anda kendimi topladım ve oradakileri telaşa getirmemek için sallana sallana mutfak boyunca ağır adımlarla yürüdüm.

Maria Vasilyevna bir yandan parmaklarıyla masaya vuruyor, bir yandan da makinistle konuşuyordu:

- Haklısın. Bu konuda haklısın.

Kalbim küt küt ata ata koridora çıktım ve neredeyse koşarak odama daldım. Yaşlı kadın, az önceki gibi, yüzü yere yapışmış, oracıkta sessizce yatıyordu. Sopa da kapının yanında koyduğum yerde duruyordu. Sopayı alıp odaya girdim ve kapıyı anahtarla arkamdan kilitledim. Evet, odada cansız bedenin yaydığı pis bir koku vardı. Yaşlı kadının üzerinden atlayıp pencereye ilerledim ve koltuğa oturdum. Bu koku beni belki hasta etmezdi ama dayanılmaz bir kokuydu. Pipomu yaktım. İçimde bir bulantı hissettim, midem ağrımaya başlamıştı.

Peki ama, neden burada öylece oturuyordum? Bu yaşlı kadın tamamen çürümeden önce çabuk hareket etmem gerekiyordu. Ama, her ne olursa olsun, onu valize koyarken çok dikkatli olmak zorundaydım çünkü ben bu işi yaparken elimi ısırabilirdi. Sonrada cesetten kaptığın mikropla nalları dik - hayır, kalsın, teşekkür ederim.

"Hey!" diye haykırdım ansızın. "Neyle ısıracaksın ki beni! Dişlerin ağzında değil ki!"

Koltuktan uzanıp, odanın pencere tarafındaki köşesine, yaşlı kadının dişlerinin olması gereken yere bir göz attım.

Ama takma dişler orada değildi.

Bir an düşündüm: Belki de yaşlı kadın dişlerini aradığı için odamda sürünüyordu. Belki de onları bulmuş ve tekrar ağzına yerleştirmişti.

Sopayı elime alıp odanın köşesini onunla karıştırdım. Hayır, dişler ortadan kaybolmuştu. Sonra mutfak dolabından pazen bir örtü çıkartıp yaşlı kadına doğru ilerledim. Sağ elimde sopayı her ihtimale karşı hazır tutuyor, sol elimde de pazen örtüyü tutuyordum.

Bu ölü yaşlı kadın tiksinç bir korku hissi uyandırıyordu. Sopayla başını yukarı kaldırdım: Ağzı açıktı, gözleri yukarı yuvarlanmıştı ve yanağının tamamında, yumruğumu salladığım yerde, koyu bir morluk vardı. Yaşlı kadının ağzının içine baktım. Hayır, dişlerini bulamamıştı. Başını bıraktım. Baş düşüp yere çarptı.

Sonra pazen örtüyü yere yaydım ve yaşlı kadına doğru çektim.Sonra ayaklarımla ve sopayla sol tarafa doğru sırtüstü çevirdim. Şimdi örtünün üzerinde yatıyordu. Yaşlı kadının bacakları dizlerinden kıvrılmıştı ve elleri omuzlarına yapışmıştı. Yaşlı kadın tıpkı sırtüstü yatan bir kedi gibi görünüyordu, kendisini avlamaya gelen bir kartala karşı kendisini savunmaya hazır gibiydi. Hemen, bu leşten kurtulmalıydım!

Yaşlı kadını kalın örtüye sardım ve kaldırarak kollarımın arasına aldım. Düşündüğümden daha da hafifti. Vali-

ze koyup kapatmaya çalıştım. Şimdi her tür zorluğa karşı hazırlıklıydım ama valizin kapağı ummadığım kadar kolay kapandı.

Valiz gözümün önünde bütünüyle doğal bir görünümle duruyordu, sanki içinde elbiseler, kitaplar vardı. Sapından tutup kaldırmaya çalıştım. Evet, elbette ağırdı, ama çok da değil. Tramvaya kadar kolayca taşıyabilirdim.

Saatime baktım: Beşi yirmi geçiyordu. Güzel. Biraz soluklanmak ve pipomu bitirmek için koltuğa oturdum.

Besbelli bugün yediğim yumurtalar biraz fazla kaçmıştı, çünkü midem gittikçe daha çok ağrıyordu. Ama belki de bunun nedeni onları çiğ yememdi. Belki de midemin ağrıması tamamıyle sinirseldi.

Orada pipomu tüttürerek oturuyorum. Ve dakikalar dakikaları kovalıyor.

Bahar güneşi pencereden içeri vuruyor ve ışınlarından korunmak için gözlerimi kısıyorum. İşte şimdi karşı binanın bacasının arkasına saklanıyor ve bacanın gölgesi çatıya vuruyor, sokağı aşıyor ve yüzüme düşüyor. Dün nasıl da oturmuş hikâyemi yazıyor olduğumu hatırlıyorum. İşte burada: Kareli kâğıt ve üzerinde ince el yazımla ithaf: "Mucizevi işçi yüksek tarafta."

Pencereden dışarı baktım. Bir sakat takma bacağıyla sokakta yürüyordu, bacağı ve dayandığı sopası yerde gürültü çıkarıyordu. İki işçi ile yanlarındaki yaşlı bir kadın sakatın

komik yürüyüşüne bakarak kahkahalarla gülüyorlardı.

Ayağa kalktım. Vakit gelmişti! Yola koyulma vakti! Yaşlı kadını bataklığa götürme vakti! Makinistten biraz borç para istemem gerekiyordu.

Koridora çıkıp odasının kapısına ilerledim.

"Matvey Filippoviç, içerde misiniz?" diye sordum.

"İçerdeyim," diye cevapladı makinist.

"Afedersiniz Matvey Filippoviç, üzerinizde fazla para yok, değil mi? Maaşımı yarın öğleden sonra alacağım. Bana otuz ruble ödünç veremezsiniz, değil mi?"

"Verebilirim," dedi makinist. Kutu gibi bir şeyi açmaya çalışırken anahtarlarının çıkardığı sesi duyabiliyordum. Sonra kapıyı açıp gıcır gıcır otuz rubleyi uzattı.

"Çok teşekkür ederim, Matvey Filippoviç," dedim.

"Önemli değil, önemli değil," dedi makinist.

Parayı cebime sokup odama döndüm. Valiz öylece bıraktığım yerde duruyordu.

"Pekâlâ öyleyse, şimdi yola koyulma vakti, başıma bir dert açmadan," dedim kendi kendime.

Valizi alıp odadan çıktım.

Maria Vasilyevna elimde valizle beni gördü ve bağırdı: "Nereye gidiyorsunuz?"

"Halamı ziyarete," dedim.

"Yakında dönecek misiniz?" diye sordu Maria Vasilyevna.

"Evet," dedim. "Sadece birkaç elbisemi halama bırakacağım. Bugün bile dönmüş olabilirim."

Sokağa çıktım. Valizi bir sağ elimle, bir sol elimle taşıyarak sağ salim tramvaya vardım.

Tramvaya arka vagonun ön kapısından girdim ve gelip de bilet ve valiz parasını alsın diye biletçi kadına el salladım. Cebimdeki otuz rubleyi elden ele geçirerek göndermek de, valizin yanından ayrılmak da, biletçi kadının yanına kendim gitmek de istemiyordum. Biletçi kadın yanıma gelip bozuk parası olmadığını söyledi. İlk durakta inmek zorundaydım.

Öfke içinde gelecek tramvayı beklemeye başladım. Midem ağrıyor ve bacaklarım titriyordu.

Sonra birden o sevimli genç bayanı gördüm: Karşıdan karşıya geçiyor ama benim bulunduğum yöne doğru bakmıyordu.

Valizi kaptığım gibi peşinden koşmaya başladım. İsmini bilmediğim için ona seslenemiyordum. Valiz ciddi bir engel oluşturuyordu: İki elimle birlikte önümde tutuyor, dizlerim ve karnımla ittiriyordum. Sevimli genç bayan neredeyse yolda kayar gibi ilerliyordu, onu yakalama umudum olmadığını hissettim. Terden sırılsıklam olmuştum ve epeyce yorulmuştum. Sevimli genç bayan bir sokağa saptı. Sokağın köşesine vardığımda onun gözden kaybolduğunu gördüm.

"Allah'ın belası yaşlı kadın!" Valizi yere fırlatarak tükürdüm. Ceketimin kolları terden sırılsıklam olmuştu ve kol-

larıma batıyordu. Soytarı gibi valizin üstüne oturdum ve mendilimi çıkarıp boynumu ve ellerimi sildim. İki ufaklık önümde durup bana bakmaya başladı. Sakin bir yüz takınarak sanki birini bekliyormuşum gibi dikkatle en yakın bahçe kapısına diktim gözlerimi. Ufaklıklar fısıldaşıyor ve elleriyle bana kaba saba hareketler yapıyorlardı. İçimi korkunç bir öfke kapladı. Ah, tetanosa yakalanasıcalar!

Bu tiksinç ufaklıklar yüzünden ayağa kalkıp valizi kaldırdım, bahçe kapısına doğru ilerleyip içeriye bir bakış attım. Şaşkın bir yüz takınıp saatimi çıkardım ve omuzlarımı silktim. Ufaklıklar beni seyrediyordu. Bir kez daha omuzlarımı silkip bahçe kapısından içeri girdim.

"Tuhaf şey," dedim yüksek sesle; valizi alıp tramvay durağına kadar sürükledim.

Saat yediye beş kala istasyona vardım. Lis'ii Nos'a bir gidiş dönüş bileti alıp trene bindim.

Vagonda, benden başka, iki kişi daha var: biri belli ki işçi; çok yorgun ve uykulu, başlığı gözlerinin üzerine düşmüş. Öbürü oldukça genç biri, köylü bir züppe gibi giyinmiş: Ceketinin altında pembe bir Rus gömleği var. Yeşil plastik bir ağızlığa tutturduğu bir Rus sigarası tüttürüyor.

Valizi koltukların arasına yerleştirip oturuyorum. Mideme sancılar giriyor, öyle ki acıdan inlememek için yumruklarımı sıkıyorum.

İki yedek er tutukladıkları bir adamı vagondan geçiri-

yorlar. Elleri arkasında yürüyor ve başı sarkıyor.

Tren hareket ediyor. Saatime bakıyorum: Yediyi beş geçiyor.

Ah, nasıl da zevkle atacağım bu yaşlı kadını bataklığa! Keşke yanımda bir de sopa getirseydim, çünkü kadını birkaç kez itmek gerekecek.

Pembe gömlekli züppe küstahça bana bakıyor. Sırtımı ona dönüp pencereden dışarıyı seyrediyorum.

Midem korkunç sancılar içinde; dişlerimle yumruklarımı sıkmam ve bacaklarımı germem gerekiyor.

Lanskaya ve Novaya Derevniya'dan geçiyoruz. Şimdi Budist tapınağının altın kubbesi ışıldıyor ve deniz görünüyor.

Bu sırada ayağa zıplayıp, etrafta bir sürü insan olduğunu unutarak, hızlı adımlarla tuvalete koşturuyorum. Bilincim ani bir dalgayla altüst oluyor...

Tren hızını yavaşlatıyor. Lakhta'ya giriyoruz. Orada oturuyor ve kımıldamaya korkuyorum ama istasyondayken beni tuvaletten dışarı atıyorlar.

Tren harekete geçiyor ve ben huşu içinde gözlerimi kapatıyorum. Ah, işte bu dakikalar tıpkı aşk dakikaları gibi tatlı! Gücümü yeniden topluyorum ama bunu korkunç bir acının takip edeceğini biliyorum.

Tren yeniden duruyor. Ol'gino'dayız. Bu, aynı işkence yeniden başlayacak demek!

Şimdi sanki bir hayalet beni dürtüklüyormuş gibi. Al-

nımdan soğuk ter fışkırıyor ve kalbimin çevresinde buz gibi bir serinlik titreşiyor. Ayağa kalkıp bir süre başım duvara dayalı duruyorum. Tren yeniden harekete geçince vagonun sallanması içimi bir hoş ediyor.

Gücümü toplayıp tuvaletten çıkıyorum.

Vagonda kimse kalmamış. İşçi ile pembe gömlekli züppe belli ki Lakhta'da ya da Ol'gino'da inmişler. Ağır adımlarla oturduğum pencereye doğru ilerliyorum.

Sonra ansızın duruyor ve aptal aptal önüme bakıyorum. Valiz, orada, onu bıraktığım yerde değil. Pencereleri şaşırmış olmalıyım. Öbür pencereye atılıyorum. Valizden eser yok. İleri geri fırlıyorum, vagonun bir ucundan diğerine koşturuyorum, koltukların altına bakıyorum, ama valiz hiçbir yerde yok.

Bundan kuşku duymaya neden var mı? Elbette ki, ben tuvaletteyken valiz çalınmış olmalı. Bunu önceden tahmin etmeliydim!

Gözlerim dışarı uğramış bir şekilde koltuğa oturuyorum ve her nedense Sakerdon Mihayloviç'lerde kızgın tavanın emayelerinin çatlarken çıkardığı sesi hatırlıyorum. "Peki şimdi ne olacak?" diye soruyorum kendi kendime. "Şimdi o yaşlı kadını benim öldürmediğime kim inanacak? Bugün yakalayacaklar beni, ya şimdi burada ya da şehirde istasyonda, tıpkı yürürken başı sarkan o adam gibi."

Vagonun içinden sahanlığa çıkıyorum. Tren Lis'ii Nos'a

varıyor. Tren yolunu işaretleyen beyaz kazıklar parıldayarak geçiyor. Tren duruyor. Vagonumun basamakları yere ulaşmıyor. Atlayıp istasyon ofisine doğru yürüyorum. Trenin şehre geri dönmesine daha yarım saat var. Küçük bir koruluğa ilerliyorum. Ardıç çalılıklarına rast geliyorum. Onların arkasında beni kimse göremez. Oraya yöneliyorum.

Kocaman, yeşil bir tırtıl toprakta sürünüyor. Dizlerimi kırıp yere çömeliyor ve parmağımla ona dokunuyorum. Kuvvetli ve kendinden emin, beş dakika boyunca bir uçtan diğer uca kıvrılarak ilerliyor.

Etrafıma bakınıyorum. Kimse göremez beni. Sırtımdan aşağı soğuk bir ürperti iniyor. Başımı eğip usulca fısıldıyorum:

"Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adına, şimdi ve sonsuza kadar. Amin."

• •

Bu heyecanlı anda, yeterince uzun olduğunu düşünerek, hikâyeyi sonlandırıyorum.

(1939 Mayısının sonu ve haziranının ilk yarısı)

İÇİNDEKİLER

Mavi Defter No. 10 (ya da "Kızıl Saçlı Adam")	7
Olaylar	8
Çivi Gibi Yere Çakılan Kadın	9
Bir Sone	10
Petrov ile Kamarov	11
Optik Yanılsama	12
Puşkin ile Gogol	13
Marangoz Kuşakov	15
Sandık	17
Petrakov'un Başına Gelen Olay	19
Kavga Eden Adamların Hikâyesi	20
Rüya	21
Matematikçi ile Andrey Semyonoviç	23
Bekçiyi Şaşkına Çeviren Genç Adam	26
Yeni Bir Düşüncenin Henüz Ona Hazır Olmayan Bir İnsanı Nasıl Rahatsız Ettiğine Dair Dört Örnek	28
Yitikler	29
Makarov ile Petersen (altbaşlığı "No. 3")	30
Bir Linç	32
Bir Raslantı	33
Başarısız Bir Gösteri	34
Tak Tak	35
Bugünlerde Dükkânlarda Neler Satıyorlar	37
Maşkin Koşkin'i Öldürdü	39
Uyku Adamı Kızdırıyor	40
Avcılar	41
Tarihsel Bir Olay	44
Fedya Davidoviç	47
Puşkin'in Yaşamından Anekdotlar	50
Çok Güzel Bir Yaz Sabahı Bir Senfoni	53
Pakin ile Rakukin	54
YAŞLI KADIN	59

UFAK TEFEK OLAYLAR: "Amma da saçma şu dünya!"

"Ne gözleri ne de kulakları olan kızıl saçlı bir adam vardı. Ne de hiç saçı olduğundan ona kuramsal olarak kızıl saçlı adam deniyordu.
Konuşamıyordu, ağzı yoktu çünkü. Burnu da yoktu.
Kolları ya da bacakları bile yoktu. Midesi yoktu, sırtı yoktu, omurgası yoktu, iç organları falan da yoktu. Hiçbir şeyi yoktu! Bu yüzden kimin hakkında konuştuğumuzu bile bilmiyoruz.

En iyisi onun hakkında daha fazla konuşmamak."

DANİİL KHARMS • UFAK TEFEK OLAYLAR
Çeviren: Osman Çakmakçı

www.encorekitap.com

ENCORE

[DUYGU ÇAĞI KİTAPLARI No 2]

12 TL (KDV Dahil)

ISBN 978-605-9949-10-1
9 786059 949101